

AMNESTY

MEDLEMSBLAD FOR AMNESTY INTERNATIONAL | NR 3 SEPTEMBER 2015

DANMARKS STØRSTE POSTKORT

Aktivister sender postkort på 480 kvadratmeter til kongen i Marokko.

EGYPTEN I FRIT FALD

Militærregimet sætter Egyptens unge revolutionshelte bag tremmer.

FÆNGSLET FOR ABORT

Kvinder i El Salvador risikerer 50 års fængsel for at abortere.

SELVFLGELIG SKAL VI HJÆLPE

Skuespilleren Lars Ranthe kritiserer Danmarks hårde asylpolitik.

Superhelt eller sladrehanke

TEMA: DE DANSKE WHISTLEBLOWERE

AMNESTY
INTERNATIONAL**Redaktør:** Ole Hoff-Lund, ohl@amnesty.dk**Ansvarshavende:** Lars Normann Jørgensen**Redaktion:** John Nielsen, Roberto Zacharias og Bjarke Windahl Pedersen**Design:** Dorte Kayser, Datagraf Communications**Produktion:** Datagraf Communications**Oplag:** 86.307 **ISSN:** 0906-4184**Abonnementspris:** 200 kr. pr. år**Udkommer næste gang:** 25. november 2015
(deadline 1. november)**Artikler,** der er underskrevet med navn, kan indeholde synspunkter, der ikke nødvendigvis reflekterer Amnesty Internationals holdning. Eftertryk med kildeangivelse er kun tilladt efter forudgående aftale med redaktionen.**Miljøcertificeret:** Svanemærke godkendt**Amnesty International**

Gammeltorv 8, 4. og 5. sal

1457 København K

Tlf. 33 45 65 65

Fax 33 45 65 66

www.amnesty.dk

amnesty@amnesty.dk

Forsidefoto: Jakob Boserup

GENNEMTRÆK

Amnestys redaktør:

Ole Hoff-Lund

Der stod han. På en bro over motorvej E47, hvorfra han betragtede de flygtninge, der gik langs motorvejen fra Rødby i håb om beskyttelse og et bedre liv i Sverige. Mænd, kvinder og børn bevægede sig målbevidst i retning mod København – en vandring på 158 kilometer. Og så spyttede han. Ned mod de syriske krigsflygtninge, der var på gennemtræk. Og råbte til dem, at de skulle skride hjem. Måske lagde de ikke mærke til det, men det gjorde en fotograf, der indfangede billedet af manden som et symbol på den stigende danske fremmedfrygt, der har givet genlyd i udlandet.

Samme morgen havde udlændinge- og integrationsminister Inger Støjberg (V) indrykket en stribe annoncer i internationale aviser. Budskabet til omverdenen var, at vi i Danmark har forringet vilkårene markant for de flygtninge, der søger asyl her. Mellem linjerne stod der: Vi ønsker ikke at se jer her – find et andet sted. Annoncen ramte samtidig med, at Tyskland og Østrig åbnede sine grænser for de tusindvis af strandede flygtninge i Serbien og Ungarn. Det var nok et tilfælde. Men Alternativets leder Uffe Elbæk var hurtig på Twitter: ”Der må være tale om verdenshistoriens dårligste timing for en annonce?”

Ugen forinden stod Europa med to tragedier, som vi aldrig må glemme. Først omkom 71 flygtninge i lastrummet på en kølebil, der var efterladt langs en motorvej i Østrig. Få dage senere skyldte liget af den treårige, syriske dreng, Aylan Kurdi, op på en tyrkisk strand. Hans bror og mor druknede også, da deres båd gik ned på vej til Europa. Aylan, der lå med ansigtet presset ned i sandet, sluttede sig til de over 2.500 andre bådflygtninge, der er døde i Middelhavet i år. Alligevel handlede den danske valgkamp i juni mest af alt om, hvem der kunne afskrække flest asylansøgere fra at komme herop.

Historien vil dømme os hårdt for vores selvtilstrækkelighed midt i den største flygtningekrise siden Anden Verdenskrig. Dansk Folkeparti kritiserer ligefrem Tyskland for at være dybt uansvarlige, når de åbner grænserne og afsætter seks milliarder euro til at håndtere situationen. Da virkeligheden ramte Danmark, ringede statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) til den tyske kansler Angela Merkel og tilbød hende at tage imod 100 flygtninge. Helt ekstraordinært.

Heldigvis står mange danskere et helt andet sted end politikerne – klar til at hjælpe med alt fra soveposer og frugtstænger til husly og fællesmiddage. Ud af frustrationen over den manglende politiske vilje til at hjælpe de mennesker, der har mistet alt, vokser civil ulydighed, sammenhold og solidaritet. Det giver håb om, at fremmedfrygten kun er på gennemtræk. ◊

Foto: Ole Hof-Lund

Illustration: Mikkel Hønsel

Foto: Lærke Posselt

Foto: Steffen Stubager

8 Den bedste fejl i mit liv

Sidste år blev den saudiske blogger Raif Badawi idømt 10 års fængsel og 1.000 stokkeslag for at drive en kritisk hjemmeside om sociale forhold i Saudi-Arabien. AMNESTY har mødt hans kone, Ensaf Haidar, til en snak om kærlighed og systemkritik. I dag er Ensaf flygtet til Canada med deres tre børn, mens Raif afsoner sin straf. ”Vi havde et smukt liv med frihed og kærlighed. Det havde alt. Men pludselig ændrede det sig radikalt. Det ændrede sig på den måde, at jeg pludselig følte, at jeg kunne miste Raif”, fortæller hun.

10 TEMA Sladrehank eller superhelt

De risikerer deres job, karriere, privatliv og nogle gange også deres frihed. Alligevel vælger de at stå frem og afsløre magtmisbrug, løgne og overgreb. AMNESTY sætter fokus på nogle af de danske whistleblowere, der gør os alle sammen klogere, men har modtaget mange knubs på vejen. Mød tidligere efterretningsofficer Anders Kærgaard, der afslørede videooptagelser af irakiske fanger, der får bank, fængselsbetjenten Marianne Jørgensen, der vidnede mod en voldelig kollega, og Jens Weise Olesen og Jan Olsen, der undsagde Udlændingstyrelsens rapport om Eritrea.

24 Selvfølgelig skal vi hjælpe

I sommer rejste skuespilleren Lars Ranthe med familien på sommerferie til Kreta. Med sig havde den en kuffert fuld af tøj, som blev delt ud til de mange syriske flygtninge, der ankom fra Tyrkiet. For er der noget, der optager Lars Ranthe, er det at hjælpe flygtninge i Europa. ”Som barn tænkte jeg, at jeg kunne købe en Lamborghini, hvis alle i Danmark gav mig en krone hver. Den tankegang kan man godt overføre til flygtningekrisen. Hvis alle danskere gav 150 kroner, ville vi have 750 millioner til at hjælpe flygtninge”, siger han til AMNESTY.

26 Drukne Maria sin nyfødte søn i latrinet?

I El Salvador risikerer kvinder op til 50 års fængsel, hvis de aborterer. Læger og jordemødre er også i fare, hvis de hjælper en kvinde til at få abort. Gennem kampagnen My Body My Rights arbejder Amnesty International for at få de fængslede kvinder løsladt og få ændret El Salvadors abortlovgivning. Vi kan også dokumentere, at mange domme mod kvinderne er afsagt uden skyggen af bevis. Tag med AMNESTY på besøg i kvindefængslet Ilopango, hvor Maria Teresa Rivera og flere andre kvinder afsoner deres straf.

4 Nyheder

Danske og internationale nyheder.

8 Den bedste fejl i mit liv

Ensaf Haidar fortæller om sin mand, den fængslede blogger Raif Badawi.

10 TEMA Sladrehank eller superhelt

Mød tre danske whistleblowere, der udfordrer magtmisbrug, løgne og overgreb.

12 TEMA Det nemmeste i verden ville have været at holde kæft

Anders Kærgaard stod frem, da forsvareren løj om mishandlingen af irakiske fanger.

16 TEMA Når gode mennesker handler ondt

Marianne Jørgensen stod helt alene, da hun vidnede mod voldelig fængselsbetjent.

20 TEMA Vi skulle jo også kunne sove om natten

Jens Weise Olesen og Jan Olsen stod fast, da Udlændingestyrelsen angreb deres faglighed.

24 Selvfølgelig skal vi hjælpe

Skuespilleren Lars Ranthe er dybt berørt af flygtningekrisen i Europa.

26 Drukne Maria sin nyfødte søn i latrinet?

Maria Teresa Rivera sidder i fængsel i El Salvador, fordi hun aborterede.

30 Egypten i frit fald

Egyptens unge revolutionshelte sidder bag tremmer.

34 Amnesty dokumenterer

Ved hjælp af avanceret teknologi afslører Amnesty krigsforbrydelser.

36 Amnesty Live

Læs om Danmarks største postkort og om Folkemødet på Bornholm.

40 Amnestys aktivister er mine helte

Den løsladte Moses Akatugba fra Nigeria takker Amnestys medlemmer.

REGERINGEN NEDLÆGGER IRAK-KOMMISSION

Amnesty retter hård kritik mod regeringen for at lukke den kommission, der var i gang med at kulegrave Danmarks krigsindsats i Irak og Afghanistan.

Som en af sine første handlinger nedlagde den nye regering den kommission, som var sat til at kulegrave Danmarks rolle under krigen i Irak og Afghanistan. De forhold, som kommissionen skulle undersøge, er ifølge regeringen allerede tilstrækkeligt belyst, og de penge, som var afsat til kommissionens arbejde, skal i stedet tilfalde danske krigsveteraner.

”Regeringen finder, at grundlaget for den danske deltagelse i Irak-krigen og forhold omkring danske soldaters tilbageholdelse af personer under den danske krigsdeltagelse i henholdsvis Irak og Afghanistan allerede er tilstrækkeligt belyst. Regeringen ønsker i stedet at bruge midlerne til en styrkelse af indsatsen for danske veteraner”, lyder det i regeringsgrundlaget.

Tortur og mishandling

Men den beslutning får en hård medfart fra en række eksperter, der frygter, at sandheden om Danmarks krigsindsats aldrig kommer frem i lyset. Amnesty savner en afklaring af, om forsvaret har overholdt sin forpligtelse til at behandle tilbageholdte i overensstemmelse med krigens regler.

”Det er da muligt, at forsvaret sidder og tænker dybe tanker om, hvordan man en anden gang skal klare krigsfanger og håndteringen af dem – og alle de ting, man ikke var i stand til sidst. Men der er jo stadig spørgsmålet om de mennesker, som blev overgivet til de irakiske eller afghanske myndigheder, og som blev udsat for tortur eller mishandling. Ofre, som har en retlig interesse i, at det bliver afgjort, om det, der foregik, var efter bo-

gen, eller om det var noget, som burde udløse en erstatning og oprejsning”, siger Amnestys juridiske konsulent, Claus Juul.

Også to af arkitekterne bag USA's beslutning om at gå i krig mod Irak opfordrer Danmark til at genoplive kommissionen. Lawrence Wilkerson, der dengang var stabschef for udenrigsminister Colin Powell, kalder det en stor fejl, at regeringen har lukket kommissionen.

”Et demokrati bør ikke handle på den måde. En konservativ vurdering er, at mellem 150.000 og 300.000 mennesker er blevet dræbt. Enhver regering og ethvert land må undersøge sin deltagelse i dette masse mord”, siger han til Information.

Skuffelse blandt soldaterne

Kommissionen var to år inde i arbejdet, og formand Michael Kistrup havde indkaldt de første vidner til afhøring, da regeringen trak stikket i juni. Højest usædvanligt havde Forsvarsministeriet stadig ikke afleveret alle de dokumenter om krigsfanger, som kommis-

sionen bad om tilbage i foråret 2013.

Ifølge juraprofessor Michael Gøtze fra Københavns Universitet er det første gang, at en regering lukker en kommission, og det bør ikke gentage sig, siger han:

”Det er efter min opfattelse vigtigt at holde fast i, at kommissioner i den rette sammenhæng er det bedste redskab, som vi har til at rydde op”.

Selv om forsvarsminister Carl Holst (V) betegner kommissionen som ”politisk drilleri” mod den tidligere VK-regering, som var ved magten i 2001-2011, så udtrykker forsvarets to store personaleorganisationer, Centralforeningen for Stampersonel og Hovedorganisationen af Officerer i Danmark, skuffelse over beslutningen.

”Det er problematisk, hvis ikke man forholder sig til, om det var det rigtige grundlag, vi gik i krig på. Forsvaret evaluerer den operative indsats, det samme gør NATO. Og det burde også ske på den politiske front”, siger formanden for HOD, oberstløjtnant Niels Henrik Tønning til Information. ◊

STADIG I FÆNGSEL EFTER 43 ÅR

I 1972 blev Albert Woodfox og to andre mænd – kendt som Angola 3 – dømt for drabet på en fængselsbetjent. Beviserne er der siden sået alvorlig tvivl om, blandt andet fra betjentens enke, Teenie Verret, der mener, at mændene er uskyldige. Woodfox har tilbragt intet mindre end 40 år i isolation i en celle på to gange tre meter – 23 timer i døgnet.

I juni så det ud til, at den 68-årige amerikaner endelig ville blive sat fri, da en føderal domstol beordrede ham løsladt øjeblikkeligt. Men staten Louisiana appellerede den afgørelse, så Woodfox sidder stadig fængslet. Han er en af de personer, vi skriver for i efterårets Skriv for Liv-kampagne.

Foto: Amnesty

TYSKLAND BYDER FLYGTNINGE VELKOMMEN

På banegården i München og flere andre steder i Tyskland har de offentlige myndigheder og lokale tyskere i de seneste uger modtaget titusindvis af syriske flygtninge med klap-salver, mad og tøj. Det sker, efter at Tyskland og Østrig begge har åbnet sine grænser til de flygtninge, som er strandet længere nede i Europa. Den tyske regering har desuden helt ekstraordinært afsat 45 milliarder kroner til at håndtere flygtningesituationen i landet i 2016.

Foto: Getty Images

Glade flygtningefamilier ankommer til München efter en mareridtsrejse gennem Ungarn og Serbien, hvor de blev mødt af pigtråd og hårdhændet politi.

IRLAND: FLERTAL FOR AT AFKRIMINALISERE ABORT

Irske piger og kvinder skal ikke risikere en straf på op til 14 års fængsel, fordi de får foretaget en abort i Irland. Det mener et stort flertal af befolkningen i det katolske EU-land, hvor abort stadig er ulovlig. Ifølge en Amnesty-undersøgelse går hele 67 procent ind for, at regeringen afkriminaliserer abort og dermed sætter en stopper for, at en uønsket graviditet kan ende med en fængselsdom.

Forbuddet mod abort gælder også, selv om pigen eller kvinden er blevet voldtaget eller udsat for incest – eller hvis man kan konstatere, at fosteret ikke vil overleve fødslen. Den strenge lovgivning er årsagen til, at op mod 4.000 irske piger og kvinder hvert år rejser ud af Irland for at få foretaget en abort.

Men ikke alle har råd til at rejse til eksempelvis England, og udsatte grupper som asylansøgere har slet ikke mulighed for at rejse udenlands. Får de foretaget en illegal abort i Irland, risikerer både de og lægen op til 14 års fængsel. Derfor sætter Amnesty i næste uge en global kampagne i gang, der skal lægge pres på den irske regering.

Følg med på www.amnesty.dk/notacriminal og [#notacriminal](https://twitter.com/notacriminal) på sociale medier.

HENRETTELSE AF KRISTEN KVINDE SAT I BERO

Hun var den første kvinde, der blev dømt til døden i Pakistan for blasfemi. Men efter fem år på dødsgangen er der endelig gode nyheder for Asia Bibi. Den pakistanske højesteret har nemlig besluttet at suspendere hendes dødsstraf, indtil der er faldet en afgørelse i appelsagen. I 2009 blev den kristne kvinde anklaget for at have fornærmet profeten Muhammed under en ophedet diskussion med en muslimsk kvinde, hvilket den 45-årige mor til fire har nægtet.

Foto: AP Photo/K. M. Chaudary

Demonstranter i storbyen Lahore går på gaden og kræver Asia Bibi løsladt.

☞ Mellemøsten:

Seks deltagere ved Jerusalem Pride i **Israel** blev i juni stukket ned, da en ultra-ortodoks jødisk mand angreb deltagerne. Manden var for nylig blevet løsladt, efter at han i 2005 også angreb priden med kniv.

☞ Sydamerika:

1.519 brasilianere er blevet dræbt af politiet i Rio i løbet af de sidste fem år. Det dokumenterer en ny rapport fra Amnesty, som kritiserer **Brasilien** for, at de mange drab begået af politiet i den kommende OL-værtsby sjældent undersøges.

☞ Asien:

Næsten 200 advokater og menneskerettighedsaktivister i **Kina** blev i løbet af en uge i juli tilbageholdt af myndighederne. Flere af dem risikerer lange fængselsstraffe på grund af anklager om, at de har forbrudt sig mod statens sikkerhed. Den kinesiske Nobelprisvinder fra 2010, Lio Xiaobo, afsoner fortsat sin fængselsstraf på 11 år.

☞ USA:

Efter årtiers debat får Nordamerikas højeste bjerg, Mount McKinley (6.168 meter), sit oprindelige indianske navn, Denali, tilbage. Beslutningen er truffet af **USA's** præsident Barack Obama som en anerkendelse af Alaskas oprindelige folk. Det var en guldgraver, der i 1896 opkaldte Denali efter den senere præsident William McKinley.

☞ Afrika:

To af Amnestys researchere blev i juni tilbageholdt af politiet i **Marokko** og udvist af landet, selv om de havde meldt deres tilstedeværelse. Amnesty var i Marokko for at undersøge flygtningesituationen ved grænsen til de spanske enklaver Ceuta og Melilla.

☞ Europa:

Færre mennesker omkommer i **Middelhavet**, efter at EU fulgte Amnesty og andres krav om at udvide sine eftersøgnings- og redningsaktioner. Hvor hver 16. udrejste flygtning eller migrant druknede eller forsvandt i årets første fire måneder, faldt dødstallet til én ud af hver 427 udrejste i de første to måneder efter den nye fælles europæiske redningsindsats.

DATATILSYNET KRITISERER RIGSPOLITIET

Selv om Rigspolitiet i august var mål for den hidtil hårdeste kritik, som Datatilsynet har udtalt, så får det ikke politiet til at følge Datatilsynets anbefalinger om at stramme op på sikkerheden. Ifølge Datatilsynet har Rigspolitiet i den såkaldte CSC-hackersag tilsidesat helt enkle grundprincipper for datasikkerhed, så hackere kunne

opnå ubegrænset adgang til alle data fra Schengen-registret med 1,2 millioner oplysninger om EU-borgere samt kørekort-registret og CPR-registret.

Datatilsynet konkluderer, at Rigspolitiet har forbrudt sig mod både persondataloven og Schengen-konventionen på en "overordentlig kritisabel måde". Men Rigspolitiet svarer,

at kritikken ikke giver anledning til at ændre den 40 år gamle infrastruktur for sine it-systemer.

Den manglende it-sikkerhed blev først afsløret, da svensk politi tipede dansk politi om et hackerangreb. Senere blev den svenske hacker Gottfrid Svartholm Warg idømt tre og et halvt års fængsel.

RIGSPOLITIET
POLITI

Foto: Getty Images

Indiske sexarbejdere demonstrerer for deres rettigheder i byen Kolkata. Sidste år opfordrede FN's Rapportør om Vold mod Kvinder til, at Indien ændrer sin lovgivning, som i praksis kriminaliserer de op mod tre millioner sexarbejdere og gør dem mere udsatte.

klæring til Amnesty International, hvor vi opfordrede til, at lovgivning baseres på evidensbaseret viden om, hvad der gavner mænd og kvinder, herunder transkønnede, der sælger sex, frem for at bygge love på politiske eller kønsteoretiske luftkasteller", skrev han i Politiken.

Også WHO, UN AIDS, International Labour Organization, The Global Alliance Against Trafficking in Women, The Global Commission on HIV and the Law, Human Rights Watch og Anti-Slavery International har anbefalet en afkriminalisering af salg og køb af sex.

BESKYT SEXARBEJDERE MOD OVERGREB

Amnesty har vedtaget resolution, der skal beskytte sexarbejdere mod overgreb, tvang og udnyttelse og sikre dem adgang til basale sundhedsydelser.

Efter to års research og bunkevis af konsultationer med en lang række organisationer inden for sexarbejde og kvinderettigheder har de hundredvis af delegerede på Amnestys internationale generalforsamling i Dublin i august vedtaget en ny resolution, der skal sikre en af verdens mest udsatte og marginaliserede grupper: Sexarbejdere.

Resolutionen opfordrer blandt andet stater til at afkriminalisere køb og salg af sex, som ikke involverer tvang, udnyttelse og overgreb, fordi det bedre vil sikre sexarbejderen ret til sikkerhed, sundhed og lighed for loven.

"Vores research viser, at sexarbejdere i lande med forbud er langt mere udsatte for vold og overgreb, at de er mindre tilbøjelige til at gå til politiet, og at de ikke benytter sundhedsstilbud af frygt for at blive arresteret. Vi er ikke blinde over for, at nogle kvinder er presset ud i sexarbejde på grund af diskrimination, fattigdom eller andre omstændigheder, som

ikke giver dem andet valg. Men vi mener ikke, at løsningen skal findes i at kriminalisere de kvinder for deres manglende valgmuligheder", siger Amnestys danske vicegeneralsekretær, Trine Christensen.

Hård dansk kritik

Resolutionen har skabt stor debat i Danmark, hvor Amnesty af journalister og meningsdannere er blevet kaldt en manderettighedsorganisation, alfonsernes bedste ven og anklaget for at have solgt sin sjæl. Omvendt har flere danske og internationale forskere forsvaret Amnestys position.

Det gælder blandt andre Christian Groes-Green, antropolog og kønsforsker ved Roskilde Universitet:

"Som størstedelen af forskningsverdenen mener jeg, at det er en rigtig, om end svær beslutning. Derfor underskrev jeg sammen med flere tusinde forskere verden over en støtteer-

Styrket indsats mod trafficking

Selvom kriminaliseringsdebatten har domineret modtagelsen af Amnestys resolution, indeholder den også en række øvrige elementer.

For det første skelner Amnesty klart mellem sexarbejde og trafficking og opfordrer stater til at opprioritere indsatsen mod trafficking, så mennesker, der er handlet til sex, bliver hjulpet og bagmændene straffet.

For det andet beder Amnesty stater om at øge indsatsen for at skabe exit-programmer, så de, der ønsker det, til hver en tid har mulighed for at forlade sexarbejdet.

Og for det tredje opfordrer Amnesty til at fortsætte kampen mod årsagerne til, at mennesker ender i sexarbejde – fattigdom, diskrimination eller manglende valgmuligheder.

Forud for beslutningen i Dublin har sexarbejde været til debat på Amnestys danske landsmøder i 2014 og 2015, hvor alle medlemmer har kunnet diskutere og forme Amnestys holdning. Efter vedtagelsen skal Amnestys hovedbestyrelse nu færdiggøre den endelige politik om sexarbejde, som forventes afsluttet i slutningen af oktober. ☺

Bøddlen Sabir Masih har klargjort galgen for over 60 dødsdømte i Pakistan i år.

Foto: BBC

OVER 200 HENRETTET I PAKISTAN

Siden Pakistan i december foretog sin første henrettelse i syv år, er over 200 dødsdømte blevet henrettet. En af landets bøddler, Sabir Masih, har stået for 60 hængninger alene i år. Hans familie har i generationer været bøddler af profession, og Sabir Masih siger til BBC, at han ikke har nogen skruper, når han gør galgen klar, tager skoene af den dødsdømte og trækker en hætte over hovedet.

“Jeg føler intet. Det er en familie-

ting. Min far lærte mig at binde en løkke, og hvor mange gange rebet skal snos og så videre. Han tog mig også med til et par hængninger, da jeg blev rekrutteret”, siger han.

Yderligere 8.000 mennesker afventer deres skæbne på dødsgangen i Pakistan. Som beskrevet i sidste nummer af AMNESTY har Danmark siden 2010 bidraget med 25 millioner kroner til Pakistans krig mod narko og støtter dermed indre dødsstraf i Pakistan.

Foto: Polfoto

107.500

Asylansøgere, der krydsede grænsen til EU i juli måned – det højeste antal, som er registreret på en måned. Langt størstedelen er flygtet fra Syrien og Afghanistan.

Kilde: Frontex

2.600

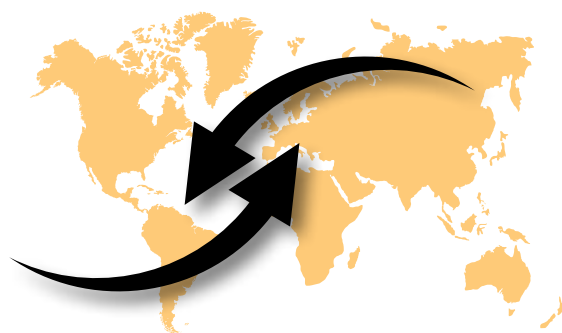
Mennesker, der har mistet livet i 2015 i forsøget på at nå Italien eller Grækenland over Middelhavet.

Kilde: International Organization for Migration.

32.256

Bådflugtninge, som EU-landene fordelte imellem sig den 20. juli. Danmark tog 0.

FREMSKRIDT – TILBAGESKRIDT

- ✚ For ti år siden blev deltagerne i Riga Pride mødt med vrede tilråb, kasteskyts og voldelige angreb fra tusindvis af moddemonstranter. Men årets Euro Pride Riga blev en fredelig fest og en fejring af LGBT-personers rettigheder i Letland.
- ✚ En historisk afgørelse fra USA's højesteret giver homoseksuelle lov til at gifte sig med hinanden i alle stater. Ægteskaber for bøsser og lesbiske var i forvejen tilladt i 36 stater, men er altså nu lovligt i alle 50 amerikanske stater.
- ✚ Brugen af isolationsfængsling i Danmark er faldende. Sidste år var antallet det laveste i mere end 13 år. I 2001 blev 553 isolationsfængslet, mens blot 36 fanger blev anbragt i isolation i 2014.
- ✚ Iran er ved at sætte en trist rekord. Myndighederne menes at have henrettet 694 mennesker mellem den 1. januar 2015 og den 15. juli 2015. Det svarer til, at mere end tre iranere bliver henrettet hver dag.
- ✚ Folketinget har vedtaget den såkaldte integrationsydelse i et forsøg på at dæmme op for tilstrømningen af flygtninge. Men ifølge Amnesty har nedsatte ydelser ingen effekt på flygtningestrømmene, og den nye ydelse vil i stedet skabe fattigdom og diskrimination.
- ✚ De tre Al Jazeera-journalister Mohamed Fahmy, Baher Mohamed og Peter Grete er idømt tre års fængsel i Egypten for at sprede "falske nyheder". Anklagerne mod dem er ifølge Amnesty grundløse og politisk motiverede.

” Det her er bullshit. FIFA? Jeg er ligeglad med FIFA. Og Qatar? Jeg er skide ligeglad. Hvad vil du have mig til at gøre?

Christiano Ronaldo, verdens bedste fodboldspiller, afbrød i august et interview, da han blev spurgt om korrupsionsramte FIFA og VM-værtslandet Qatar, hvor hundredvis af migrantarbejdere er døde under byggeriet af fodboldstadions under slavelignende forhold.

Ensaf Haidar bor i dag i Canada med sine tre børn, mens hendes mand hver fredag risikerer 50 stokkeslag i Saudi-Arabien.

Den bedste fejl i mit liv

Det var en tilfældighed, der gjorde, at den fængslede saudiske blogger Raif Badawi mødte sin udkårne, Ensaf Haidar, og deres kærlighed sejrede trods familiens fordømmelse. I dag er Ensaf flygtet til Canada med deres tre børn, mens Raif afsoner ti års fængsel og risikerer 1.000 stokkeslag i Saudi-Arabien. AMNESTY har mødt Ensaf Haidar til en snak om kærlighed og systemkritik.

Hvordan vil du beskrive Raif for os?

Han er ubeskrivelig. Han er perfekt. Det mener jeg virkelig. Det er ikke bare ord. Han er en fremragende far og ægtemand. Jeg takker det tilfælde, som bragte os sammen.

Hvorfor elsker du ham?

Vil du høre en kærlighedshistorie? Min historie med Raif? Det er en smuk og meget mærkelig historie, som måske er den første af sin slags i Saudi-Arabien eller endda i hele verden – historien om Qais og Layla (arabisk Romeo og Julie, *red.*). Jeg mødte Raif ved et

tilfælde. Det var en fejl. Men den bedste fejl i mit liv. Jeg ringede til et forkert telefonnummer, og Raif ringede tilbage til mig. Derefter ringede han tilbage endnu en gang og endnu en. Fra den aften følte jeg, at jeg kendte Raif. Og det var det samme for ham. Så blev vi gift, og det er vores historie.

Er det resten af jeres historie?

Skal jeg fortsætte? I den første måned talte vi normalt. Det var kærlighed i sin begyndelse, og det var smukt. I den anden måned blev vi forlovede. Min familie nægtede at an-

erkende det, og så begyndte kampen. Den fortsatte i to år. Jeg insisterede på Raif, og han insisterede på at gifte sig med mig. Og nu har vi tre børn.

Men hvorfor forelskede du dig allerede den første aften, da I talte i telefon? Hvad var det for en forbindelse, der var imellem jer?

Allerede fra vores første samtale følte jeg, at jeg havde kendt ham altid. Han var helt ærlig over for mig fra første øjeblik. Jeg vidste alt om Raif, og han vidste alt om mig allerede efter de første timer, vi talte sammen. Det var

en helt særlig kærlighed. Han er en helt særlig person. Han er helt anderledes end alle andre, og derfor forelskede jeg mig i ham.

Kastede en rose fra vinduet

Men I kunne ikke mødes med hinanden. Det er jeg ikke sikker på, at alle uden for Saudi-Arabien forstår. Så I kendte kun hinandens stemmer, og jeres eneste forbindelse var igennem telefonen...

I Saudi-Arabien er det forbudt for kvinder at tale med alle mænd - ikke bare med fremmede. Du må ikke engang tale med dine egne fætre. Du må end ikke tale i telefonen. Så jeg plejede at se Raif fra mit vindue. Jeg smed små ting ud til ham. Han købte en telefon til mig og lagde den ved døren. Så snart min familie fandt ud af, at vi var forlovede, tog de telefonen fra mig. De fjernede også telefonen i vores hus, så vi ikke kunne kommunikere længere. Min søster var det eneste link imellem os.

Vores møder plejede at vare to til tre minutter, mere var ikke tilladt. Der var også en rose i vores historie. Jeg kastede den ned til ham. Og han beholdt den lige til vores bryllup. Her havde han forberedt og indrettet vores lejlighed med alle de små ting, som jeg havde kastet ned til ham fra mit vindue. Det gjorde mig så glad. Det er derfor, jeg insisterer på, at Raif er forskellig fra alle andre.

Så det er en rigtig Romeo og Julie-historie. Og I blev forældre kort tid efter, I blev gift. Hvordan vil du beskrive Raif som far?

Raif er en ekstrem kærlig far. Det er svært at forestille sig i hvilken grad. Hvis et af vores børn beder ham om noget, så er det umuligt for ham at sige nej. Han kan simpelthen ikke

Mennesker skal være frie

I nogle få år havde I et lykkeligt liv som en frihedselskende familie. Men det var også på det tidspunkt, at problemerne begyndte for jer. Kan du fortælle, hvad der skete?

Vi havde et smukt liv med frihed og kærlighed. Det havde alt. Men pludselig ændrede det sig radikalt. Det ændrede sig på den måde, at jeg pludselig følte, at jeg kunne miste Raif...

Du mistede ham netop fordi, han er en frihedselskende person, ikke?

Han elsker livet. Han elsker frihed. Han ønsker, at mennesker skal være frie, og at alle skal kunne udtrykke deres egen mening. At enhver kan handle frit, tale, spise, drikke, gøre, hvad de har lyst til, gå, hvorhen de vil, og klæde sig, som de har lyst til. Ingen har ret til at bestemme over andres liv.

Så derfor besluttede Raif sig for at udtrykke

sig online og invitere andre mennesker til at deltage i diskussionen om frihed og rettigheder for alle mennesker i Saudi-Arabien?

Han praktiserede bare sin ret som menneske og som borger. Han tvang ikke andre til at tale. Han talte selv. Og måske begyndte andre også at tale, fordi de havde været undertrykt. Raif blev ikke bare gjort ansvarlig for at oprette en hjemmeside, men også for alt det, som andre sagde på den hjemmeside.

Havde du forudset problemerne for jer, eller blev du overrasket, da han første gang blev arresteret?

Vi havde aldrig forventet, at straffen kunne være så hård. Det begyndte med et rejseforbud, og vi troede, at det hele ville blive bragt i orden, når hans sag kom for retten. Pludselig tog det en helt anden drejning. Det begyndte som en sag om ulydighed, og senere blev han anklaget for religiøst frafald. Hele sagen var meget forvirrende.

Det religiøse politi

Efter han blev løsladt, besluttede han at starte en ny hjemmeside med debat om sociale og politiske forhold. Da han gjorde det, var han klar over, at der var en risiko. Kan du beskrive den diskussion, I havde derhjemme, før han traf den beslutning?

Da han oprettede den første hjemmeside, blev han bedt om at lukke den. Så det gjorde han. Men da han oprettede den anden, spurgte han mig til råds, og jeg havde ingen problemer med den. Hvis du kiggede på den, så ville du se, at folk bare talte om ting, som foregår overalt i Saudi-Arabien. Hvorfor tillader man ikke kritik af det religiøse politi? Det eneste, debatten handlede om, var grænserne for deres handlinger. De diskuterede ikke religion eller stat, det var helt almindelige emner.

Så I traf aldrig en beslutning om, at Raif skulle stoppe, fordi I frygtede konsekvenserne?

Nej, aldrig! Ikke engang nu vil jeg bede ham om at stoppe. Raif har ikke gjort noget forkert.

Du var nødt til at forlade Saudi-Arabien, og du oplevede også problemer - ikke bare fra myndighederne, men også fra din egen familie?

Min familie tror på "haram"-kulturen, hvor mange ting betragtes som forbudte og skamfulde. Da de hørte, at Raif var liberal, ønskede de, at jeg skulle blive skilt og endda forlade mine børn. Da jeg nægtede, lagde de sag an for at kræve, at Raif og jeg blev separeret. De tog sagen om skilsmisse til retten, da jeg var i Libanon. Kampen mod min familie var en af grundene til, at jeg forlod Saudi-Arabien, men også fordi jeg ønskede at tage mine børn væk

10 ÅRS FÆNGSEL OG 1.000 STOKKESLAG

Raif Badawi blev i maj 2014 idømt 10 års fængsel og 1.000 stokkeslag samt en bødestraf for at oprette en kritisk hjemmeside om politiske og sociale forhold i Saudi-Arabien. Raif fik de første 50 slag fredag den 9. januar. Lige siden har Amnesty demonstreret hver uge foran Saudi-Arabiens ambassader verden over - også i København - og Raif har ikke fået flere slag.

fra det hele. Vi troede først, at Raif måske ville være arresteret i nogle dage, og vi ønskede ikke, at børnene skulle opdage, at deres far var i fængsel.

Så I havde ingen støtte fra din egen familie. Hvad med Raifs familie?

Uheldigvis har hverken min eller Raifs familie støttet os. Raifs far bad endda regeringen om at tage Raif til Al Qassas Square og straffe ham for at have fornærmet religionen.

Du har nu i lang tid kæmpet intenst for at få Raif løsladt, og du er centrum for den store mobilisering, der er sket rundt i hele verden. Hvor får du energien og styrken fra?

Min styrke, entusiasme og aktivisme kommer helt ærligt fra alle jer. Jeg ville ingenting være uden jer. I giver mig energi, styrke, håb, alt.

Hvad er dit budskab til dine venner her og rundt om i resten af verden?

At I kan holde mig stærk og positiv ved at stå ved min side. Lad os blive ved, indtil Raif er fri. ☺

Superhelt eller sladrehank

De risikerer deres job, karriere, privatliv og nogle gange også deres frihed. Alligevel vælger de at stå frem og afsløre magtmisbrug, løgne og overgreb. I dette nummer af AMNESTY sætter vi fokus på nogle af de danske whistleblowere, der gør os alle sammen klogere, men har modtaget mange knubs på vejen.

Folketingsmedlem Jan E. Jørgensen (V) ramte med stor præcision den skizofreni, der præger debatten om whistleblowere, da han sidste år gav en definition på, hvem der er helte og skurke i den verden.

”Der er mange eksempler på, at whistleblowere er kommet med centrale og vigtige oplysninger af stor betydning. De fortjener en form for helteglorie”, sagde han til Ritzau og tilføjede så:

”Men hvis vi tager Frank Grevil, så er han ikke whistleblower. Han er landsforræder”.

Frank Grevil var manden, der i 2004 lækede en trusselsvurdering fra Forsvarets Efterretningstjeneste (FE), som viste, at FE ikke lå inde med sikre oplysninger om, at Irak besad masseødelæggelsesvåben, sådan som statsminister Anders Fogh Rasmussen hævdede. Alligevel besluttede et snævert flertal i Folketinget at gå i krig. Frank Grevil, derimod, blev idømt fire måneders ubetinget fængsel.

Pendulet svinger også mellem superhelt og sladrehank, når offentligheden dømmes whistleblowere som Edward Snowden, der lever i eksil i Rusland, og Chelsea Manning, der afsoner 35 års fængsel i USA.

Men uden Manning og WikiLeaks ville vi ikke kende til mange af de overgreb, som den internationale koalition stod bag i Irak og Afghanistan. Og uden Snowden ville vi ikke vide, hvor massiv en overvågning af vores privatliv, den amerikanske og britiske efterretningstjeneste udsætter os for.

Tre betændte sager fra Danmark

I dette nummer af AMNESTY har vi mødt tre af de whistleblowere, der har kastet lys over betændte sager herhjemme: Efterretningsofficer Anders Kærsgaard, fængselsbetjent Marianne Jørgensen og de to embedsmænd i Udlændingestyrelsen, Jens Weise Olesen og Jan Olsen. Alle har de stået i et voldsomt dilemma, inden de stod frem. Og alle har de mærket omverdens stærke reaktioner. Alligevel fortryder de ikke.

Deres historier afspejler, at selv et åbent og demokratisk samfund som det danske har blinde vinkler, hvor offentligheden ikke kan få indsigt. Og med den nye offentlighedslov fra 2013 er det blevet endnu vanskeligere at kigge myndighederne i kortene.

Som mediejurist og offentlighedsrådgiver Oluf Jørgensen siger til AMNESTY:

”Med den nye offentlighedslov er vi blevet endnu mere afhængige af, at whistleblowere tør stå frem og afsløre svigt i systemet”.

Den tidligere regering skrev ellers i regeringsgrundlaget i 2011: ”Regeringen vil sikre, at offentligt ansatte oplever, at de har mulighed for at ytre sig, hvis forholdene ikke er i orden – uden konsekvens for den enkeltes fremadrettede karrieremuligheder”.

En smuk vision, som døde, da medlemmerne af regeringens ekspertudvalg ikke kunne enes om en model for en whistleblower-ordning. Et af medlemmerne, professor Michael Gøtze fra Københavns Universitet,

opfordrer til øget lovmæssig beskyttelse af whistleblowere mod afskedigelse og mulighed for øget godtgørelse, hvis der sker uberettiget fyring.

”Jo mere pressede embedsmænd bliver til at gå ud over deres rolle som garanter for saglig og faglig opgaveløsning, jo større behov kan der være for en passende sikkerhedsventil. Ultimativt whistleblowing. Derfor skal whistleblower-ordningerne styrkes”, fastslår Gøtze i Berlingske Tidende.

Whistleblowere efterlyser orden

Men i det nye regeringsgrundlag står der intet om whistleblowere eller offentligt ansattes ytringsfrihed, selv om portrætterne i dette tema tydeligt viser, at det ikke er uden omkostninger at blæse i fløjten på sin arbejdsplads.

Derfor har flere tidligere whistleblowere dannet deres egen hjælpeorganisation Veron, som tilbyder advokatbistand, psykologhjælp og praktisk støtte til fremtidige whistleblowere. Deres håb er, at Folketingets Ombudsmand opretter et whistleblower-kontor, så Veron bliver overflødig.

Samme holdning har Amnesty: Et åbent samfund skal vurderes på, hvordan det behandler de borgere, der i offentlighedens tjeneste afslører de skjulte sandheder om alt fra overgreb og tortur til korruption og magtmisbrug. ☺

DET NEMMESTE I VERDEN VILLE HAVE VÆRET AT HOLDE KÆFT

Anders Kærgaard trådte frem med videodokumentation for, at danske styrker så passivt til, mens tilbageholdte irakere fik tæsk, og at Forsvaret i otte år havde talt usandt om sagen. Alligevel har de mishandlede irakere ikke fået prøvet deres sag ved en dansk domstol, og den eneste dømte er budbringeren – Anders Kærgaard.

Anders Koustrup Kærgaard har altid tænkt, at de fleste mennesker kun én gang i livet prøver at blive testet på, om de vil gøre det rigtige, uanset hvor svært det måtte være. Selv bliver han testet to gange, og for det betragter han sig som heldig.

Første test kommer, da han er udsendt som efterretningsofficer i Irak i 2004. På det tidspunkt er militærkoalitionens renommé hårdt ramt af den amerikanske fangemishandling i Abu Ghraib fængslet, og også de danske tropper er under kritisk bevågenhed på grund af den såkaldte Hommel-sag, hvor danske soldater anklages for at have udsat tilbageholdte irakere for nedværdigende behandling, nægtet dem adgang til drikkevand og anbragt dem i stressfremkaldende stillinger, mens de venter på at blive afhørt.

Det er Anders Kærgaards job at have styr på, hvad der sker i lokalbefolkningen. Af

samme grund er han meget opmærksom på sager, som kan skade opbakningen til de danske styrker blandt lokale irakere. Derfor spidser han ører, da han – mens han skriver sin afrapportering efter en operation i november i 2004 – hører sin kollega kommentere en videooptagelse fra operationen:

”Hold kæft, de får nogle tæsk”, lyder det ifølge Anders Kærgaard, som triller sin kontorstol hen over gulvet, så han kan se med på den optagelse, som kollegaen er ved at kigge igennem. Videooptagelsen viser irakiske soldater, som sparker og slår tilbageholdte irakere, mens danske styrker ser på uden at gribe ind.

”Min første tanke er ikke, at det er synd for de her mennesker. Det er ’fuck, nu har vi et problem, nu har vi en Hommel-sag mere’”, siger Anders Kærgaard til AMNESTY.

Med videobåndet i hånden går han ind til

sin øverste chef, oberst John Dalby. De kigger på optagelsen sammen, og de er, ifølge Kærgaard, helt enige: Det ser ikke godt ud.

”Men så kigger han op på mig og spørger, om jeg godt ved, hvad det vil betyde, hvis jeg vælger at gå videre med båndet”, fortæller Anders Kærgaard.

Svaret kender han godt. Det kan betyde, at opbakningen til den danske Irak-indsats ryger fuldstændigt, og det er bare to måneder før det første frie irakiske valg, som danskerne skal være med til at sikre i de sydlige Irak.

”Der valgte jeg at lave en afvejning. Det irakiske valg eller 20-30 mennesker, som måske var forbrydere. Jeg valgte det irakiske valg. Det var frihed, det var demokrati, det var fremtiden. Så jeg lader båndet ligge hos min chef og sætter mig tilbage på min pind. Og så tænker jeg ellers, ’fuck altså, hvad fanden er det her’...”, siger Anders Kærgaard.

Militærblod i årene

Militæroperationen kommer til at ændre både de tilfangetagne irakeres og Anders Kærsgaards liv. Den foregår i morgentimerne den 25. november 2004 i provinsbyen Al-Zubair, fem kilometer fra den danske lejr Camp Danevang. Green Desert hedder den og bygger på lokale efterretninger, som Anders Kærsgaard inden operationen har vurderet som totalt upålidelige. Den vurdering bliver han af sine overordnede dog bedt om at ændre, så det af hensyn til de irakiske samarbejdspartnere blot hedder, at de danske styrker ikke kan verificere efterretningerne.

”Jeg advarede om, at vi efter alt at dømme ikke ville finde bagmændene til vejsidebomberne, men i stedet ville gennemsøge civile hjem. Men det var lige meget. Vi skulle bare støtte irakernes mission. Men vi lavede altså alt det, som gjorde det til en operation. Vi udformede planerne, gav ordrer, styrede kommandoen: Det var en dansk ledet og dansk ført aktion fra start til slut”, siger Anders Kærsgaard.

Alligevel gør han, som han får besked på. Både før og efter Green Desert, hvor han ikke indberetter mishandlingen, som de danske soldater har overværet.

”Sådan er det at være stabsofficer. Når min chef siger, at vi gennemfører den operation, så siger jeg ’javel’. Jeg er jo opdraget til at være stabsofficer”, siger han.

Hvad mener du med, at du er opdraget til at være stabsofficer?

Spørgsmålet hænger i luften over frokostbordet i Horsens, hvor Anders Kærsgaard har rejst sig og er gået ind i et tilstødende værelse. Mens han leder efter noget, fortæller han videre om sin tipoldefar, som kæmpede ved Dybbøl. Om sin morfar, der var frihedskæm-

per under Anden Verdenskrig. Om sin far og sin onkel, der begge var officerer, og som han så meget op til.

På frokostbordet lægger han tre militærtegneserier fra 1970’erne af samme type som dem, han som barn plejede at læse med sin morfar i hans garage.

”Jeg har aldrig været i tvivl om, at jeg skulle være i forsvaret, og jeg er opfostret med det værdisæt, at man for sagens skyld kan være nødt til at ofre noget. De her tegneserier har jeg selv købt på et loppemarked, for at mine børn kunne få glæde af at læse dem sammen med mig”, siger han.

”Det var før Irak. I dag håber jeg ikke, de går ind i militæret”.

Videobåndet i tasken

I alt 36 irakere bliver tilbageholdt under Green Desert og overleveret til de irakiske myndigheder. Mens operationen, som fører til beslaglæggelsen af hash og våben, udråbes som en succes i Danmark, skriver irakiske medier allerede kort tid efter om den mishandling, som de tilbageholdte bliver udsat for under og efter operationen.

Både Forsvaret, statsminister Anders Fogh Rasmussen og forsvarsminister Søren Gade afviser beskyldningerne, og for Anders Kærsgaard kommer fangerne også hurtigt ud af sind, da det ikke er danskerne, som har tilsynspligt med dem eller officielt har tilfange-taget dem.

Efter orlov med sin familie vender han tilbage til Irak og arbejder med at forberede det kommende valg, da en kollega, som han har diskuteret sagen med, tager fat i ham.

”Det her må du hellere holde fast i”, siger han ifølge Kærsgaard, som får overdraget et videobånd.

”Jeg ved jo godt, hvad det er for et bånd, men jeg pakker det bare ned i bunden af en af mine tasker. Jeg svigter første gang, og da jeg kommer hjem fra Irak, er jeg totalt færdig med krig”, siger Anders Kærsgaard.

Danmark sagsøgt for tortur

Der går flere år, før han igen kommer i tanke om videobåndet. Efter Irak leder han opbygningen af Koldkrigsmuseet Stevnfort, han tager en bachelor i historie, vender tilbage til militæret og er for en kort stund atter udsendt, denne gang i Afghanistan. I årene mellem Irak og Afghanistan får han også konstateret posttraumatisk stress (PTSD), ligesom han bliver skilt fra sin kone. En del af hans ejendele ender opmagasineret på et loft hos en kammerat fra Forsvaret.

Først i 2008 hører han nyheden om, at

flere af de tilbageholdte irakere fra operation Green Desert er i gang med at rejse en civil sag mod Danmark. Efter at Forsvaret og regeringen har afvist behovet for en undersøgelse, er det irakernes eneste mulighed for at få prøvet deres sag.

Anders Kærsgaard vælger at henvende sig til irakernes danske advokat.

”Det er ikke et spørgsmål om, at de her irakere skal vinde deres sag. Det må dommerne afgøre. Men det er et spørgsmål om, at de skal have mulighed for at have deres sag for en dommer. Derfor melder jeg mig som vidne”.

I svarene fra Kammeradvokaten, som repræsenterer Forsvaret, kan Kærsgaard se, at oplysningerne fra Forsvaret er helt forkerte.

”Man lyver simpelthen. Men det må være fordi, de ikke ved bedre. Nogen må have undladt at melde videre op i systemet for at beskytte sig selv”, tænker Anders Kærsgaard, som af samme grund selv kontakter Hærens Operative Kommando og Forsvarskommandoen.

”Jeg tænker jo, at offentlige myndigheder altid skal sige sandheden, selvom det er ubekvemt. Og jeg får at vide, at der nu er meldt op i systemet, og det skal jeg ikke bekymre mig mere om. Men lidt tid efter kan jeg se, at svarene fra Kammeradvokaten fortsætter. Og så kommer jeg i tanke om det bånd”, siger Anders Kærsgaard.

Flyttekassen på loftet

Flyttekassen står stadig på kollegaens loft. Der er fugtigt og klamt, og kassen er fuld af ting, som han ikke har set siden Irak. Souvenirer, gammelt militærudstyr og, på bunden af kassen, videobåndet.

Idéen om at træde offentligt frem på et pressemøde er ikke hans egen. Forslaget kommer fra irakernes advokat, og Kærsgaard har ikke lyst.

Han kan huske præcist, hvad han selv tænkte, da det i 2004 kom frem, at Frank Grevil fra Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) havde lækket informationer, som viste, at Anders Fogh Rasmussen talte imod FE’s vurdering, da han fra Folketingets talerstol fastslog, at Danmark vidste, at Irak havde masseødelæggelsesvåben:

”Møgsvin, forræder, han skal bare klyn- ges op’. Det tænkte jeg sgu. Og da jeg selv fik det her dilemma, tænkte jeg ’fuck mand, ikke mig’. Hvorfor skal jeg stå i det her? Hvorfor skal det være så svært?”, fortæller Kærsgaard som modvilligt går med til pressemødet.

I oktober 2012 gør han et sidste forsøg på at undgå pressemødet. Han kontakter forsvarsministeriet direkte og får at vide, at ministeriet vil vende tilbage. Men dagene går,

AMNESTY MENER

Torturofre har krav på kompensation og på at få et ansvar placeret, både for torturen og for de danske styrkers manglende indgriben. Derfor bør Forsvaret undersøge anklagerne, i stedet for at vende sig imod Anders Kærsgaard, som har gjort sin pligt og frembragt oplysninger, der helt åbenlyst er i samfundets interesse.

Anklagerne om tortur er velunderbyggede, og derfor bør Danmark ikke opstille økonomiske krav, som er umulige for irakere at betale. Danmark er forpligtet af FN’s torturkonvention til at undersøge alle anklager om tortur.

og pressemødet nærmer sig, uden at der sker noget.

”Da jeg står udenfor døren til det pressemøde, der ved jeg godt, at nu kommer mit liv til at ændre sig radikalt. Nu siger jeg farvel til alt det, jeg elsker og holder af. Nu bliver det umuligt for mig at være en del af Forsvaret længere”.

Landsforræder

Modsvaret efter pressekonferencen kommer hurtigt. Det er ikke forsvarrets optagelser, lyder det fra ministeren og Forsvaret. Auditørkorpset vil pludselig gerne tale med Kærsgaard, som efterhånden har mistet troen på, at det hele vil løse sig, hvis informationerne bare kommer højt nok op i systemet.

”Jeg tænker, at der er noget helt råddent i toppen af det her system”, fortæller han.

Da han i sit hjem i Horsens får besøg af Auditørkorpset, sidder de ved det samme bord, som vi nu sidder om. Men i stedet for at spørge Kærsgaard om, hvem der har vidst hvad om mishandlingen, er auditøren kun interesseret i en eneste ting: Hvem gav video-båndet til Kærsgaard. Et navn, som Kærsgaard fra begyndelsen har sagt, at han ikke vil udlevere. Og som den modtagelse, han selv har fået efter pressekonferencen, blot har bekræftet ham i, at der ingen grund er til at dele. Hans profil på LinkedIn er på kort tid gået fra 420 forbindelser til seks. Hans Facebook fra 250 til 18.

”Det var absurd. Jeg fik beskeder fra folk, som jeg ikke kendte, men som kaldte mig en landsforræder og bad til, at mit hus måtte brænde ned”.

Hvorfor har du ikke bedt din kollega om at træde frem også?

”Det er fuldstændig irrelevant for sagen. Og vedkommende har jo selv kunne følge med i udviklingen. Han har haft masser af muligheder for at stå frem, hvis han ville det. Han har valgt ikke at gøre det, og jeg har valgt ikke at presse ham til at gøre det”, siger Anders Kærsgaard, som ikke fortryder, at han stod frem.

”Det ville have været det nemmeste i hele verden at holde min kæft, men jeg fik en ommer. Og jeg ville have været verdens største lus, hvis jeg ikke havde grebet chancen for at gøre det rigtige anden gang. Det er jeg dybt taknemmelig for. Også her tre år efter”.

Eneste dømt i sagen

Først senere indrømmer Forsvaret, at videooptagelsen er deres egen. Og der igangsættes faktisk en undersøgelse af sagen, hvor danske soldater har brudt krigens love ved at

”Jeg ville have været verdens største lus, hvis jeg ikke havde grebet chancen for at gøre det rigtige anden gang”, siger Anders Kærsgaard, der som efterretningsofficer i Irak stod i et dilemma mellem at hjælpe 36 irakere eller at bringe hele den danske mission og støtten til det første frie, irakiske valg i fare.

undlade at gribe ind overfor mishandling og tortur.

Men i stedet for at undersøge, hvad der er på båndet, så er det Kærsgaard selv, som af Auditørkorpset bliver tiltalt for ikke at oplyse navnet på den, som har udleveret båndet.

Auditørkorpset kræver ham fængslet i seks måneder, men af hensyn til hans PTSD slipper han med ugentlige bøder på i alt 13.000 kroner, fordi han ikke vil oplyse kilden til videoen. Bøderne betales via en indsamling oprettet af frivillige danskere, som hjælper Kærsgaard.

Han får også en anden uventet støtte, da han på Amnesty's landsmøde i 2014 oplever, at flere hundrede mennesker giver ham et stående bifald, da han har delt sin historie med Amnesty-medlemmerne.

I sagen om irakernes civile søgsmål stilles der også økonomiske forhindringer i vejen. Selvom flere af irakerne er blevet undersøgt af en af landets fremmeste retsmedicinere, som vurderer, at de efter alt at dømme har været udsat for tortur, og selvom der er dokumentation for, at mishandlingen begynder allerede under operationen med de danske styrker som passive tilskuere, så kræver den danske stat 40.000 kroner i sikkerhedsstillelse for hver iraker for at lade sagen komme for en dansk domstol.

Uforståeligt krav

For Anders Kærsgaard er det krav fra staten helt uforståeligt, ikke mindst set i lyset af, at en række af de øvrige koalitionslande hverken har haft brug for whistleblowere eller

stillet økonomiske krav op for at undersøge anklager om brud på krigens love:

”Krigens love er ikke til for at gå på kompromis. De gælder både for at sikre, at de mennesker, vi tager til fange, bliver behandlet ordentligt, men også for at beskytte os selv. Når man sidder i Irak og ser krigsfanger få hovedet skåret over for åben skærm, så bliver krigens love meget konkrete. Og når vi går på kompromis med dem, så gør andre også”, siger Anders Kærsgaard.

”Hvis det havde været en sag om svindel med et milliardbeløb, så var jeg aldrig blevet whistleblower. Men det her handler om 36 mennesker, der har fået deres liv splittet til atomer. De har været udsat for grov tortur. Vi vidste det godt. Men vi var ligeglade, fordi det var for besværligt. Så vi valgte ikke at føre tilsyn, ikke at følge op”, siger han.

Som konsekvens af sin egen erfaring har Anders Kærsgaard i dag oprettet whistleblower-organisationen Veron sammen med blandt andre Frank Grevil. Ambitionen er at hjælpe andre whistleblowere med alt fra juridisk rådgivning til psykologhjælp og pressehåndtering.

”Min drøm med Veron er, at vi kan lukke ned om et år, og så er det i stedet et uafhængigt kontor under ombudsmanden, som kan undersøge henvendelser fra whistleblowere og vurdere, om de skal gå videre. Så lukker vi Veron. Det nytter jo ikke noget, at vi skal blive ved med at advare folk om konsekvenserne, hvis de står frem. Det er staten, som skal facilitere whistleblowere, det er ikke whistleblowere, som skal facilitere staten”. ☞

NÅR GODE MENNESKER HANDLER ONDT

Da den 29-årige fængselsbetjent Marianne Jørgensen i 2012 indberetter en kollega for vold mod en kvindelig indsat, bliver hun frosset ud af kollegaerne i Herstedvester og må gennem en langvarig sygemelding. Kollegaen blev dømt, men Marianne kæmper stadig for at komme på fode.

Retssalen i Glostrup er fyldt til bristepunktet, da Marianne møder op for at vidne mod sin kollega – en mandlig fængselsbetjent, der er anklaget for at tage kvælertag på en ung, kvindelig indsat i Anstalten ved Herstedvester.

Marianne har overværet overgrebet på nærmeste hold og er nervøs for at skulle afgive forklaring, men hun får det for alvor dårligt, da det går op for hende, at størstedelen af tilhørerne er hendes egne kolleger. De er ikke mødt op for hendes skyld. De er der for at give moralsk opbakning til den anklagede.

I det øjeblik føler hun sig alene i verden. Hun tager plads i salen, gennemfører afhøringen og bekræfter hændelsesforløbet, men i pauserne er der iskold luft mellem hende og de omkring 20 kolleger.

”Det var så hårdt. Jeg var helt uforberedt på, at alle mine kolleger ville være til stede, og det var virkelig svært at sidde foran alle dem og udlevere mine følelser og fortælle om, hvordan jeg havde det med at gå på arbejde. Der var så meget had og modstand i luften. Det var et mareridt. Jeg tudede, tudede og tudede bagefter”, siger hun.

Efter seks timers retssag bliver kollegaen i marts 2013 idømt 30 dages betinget fængsel. To andre kolleger bliver senere straffet for at afgive falsk forklaring i retten, der tillægger Marianne og den indsatte forklaring afgørende vægt.

”Da dommen blev afsagt, rejste alle sig op og gav ham kram og fortalte, at det nok skulle gå. Der var ingen, der kom hen til mig”.

Spytklat og kvælertag

Episoden, der udløser retssagen, finder sted den 6. november 2012, hvor den kvindelige indsatte er på gårdtur og bagefter skal aflevere sit overtøj og sin lighter til betjentene. Ifølge Marianne har den indsatte det i perioder psykisk dårligt og er selvskadende, men denne dag er hun ”pissesur” og snerrer ad fængselsbetjentene. Fordi hun er i en observationscelle, må hun ikke have sko og overtøj derinde.

”Da min kollega spørger efter lighteren, spytter hun en kæmpe snotklat på hans skjorte. Det får min kollega til at smække hende op mod væggen og tage kvælertag på hende, inden han smider hende ned på sengen og sætter sig oven på hende. Det er meget chokerende, og min krop fryser et øjeblik. Den indsatte græder og råber, at han er en luder, og han råber det samme til hende, inden han presser en pude henover hovedet på hende. Vi andre hjælper ham med at pacificere hende. Så finder vi lighteren i lommen på hendes overtøj, og vi går ud af cellen, mens hun græder og skriger på hjælp”, fortæller Marianne.

Gruppen på fire fængselsbetjente går op til kontoret, men de snakker ikke om episoden.

→ Først da den indsatte senere på dagen fortæller afdelingschefen om kvælertaget og udpeger betjenten, bliver sagen bragt op. Ifølge Marianne Jørgensen afviser de tre kolleger historien som usand, men de bekræfter, at de måtte bruge magt over for den indsatte.

Anmeldt for vold

Men Marianne kan ikke glemme episoden. Hun mangler kun nogle få måneder af sin uddannelse, før hun kan kalde sig fængselsbetjent, og en uge senere går hun til sin praktikvejleder og fortæller, hvad der er sket. Efter lange samtaler anbefaler vejlederen, at hun skal melde det.

”Jeg ransagede mit hjerte og fandt frem til, at jeg ikke vil være den fængselsbetjent, der svigter de indsatte. Jeg har selv oplevet mange svigt i min barndom, og for den unge kvinde, det gik ud over, jamen, hun var kommet til det sidste sted, man har lyst til at være, og hende ville jeg ikke svigte. Så jeg skulle enten sige op eller melde det. Jeg valgte det sidste, for jeg synes, jeg er en god betjent, og jeg har oplevet flere indsatte, der ikke var trygge ved min kollega”, siger hun.

Afdelingslederen tager sagen alvorligt og spørger Marianne, om hun kender konsekvenserne af det, hun siger.

”Det troede jeg, at jeg gjorde, og det var jeg indforstået med. Jeg vidste godt, at jeg ville møde modstand, men jeg regnede ikke med, at hele personalegruppen ville reagere så voldsomt”, siger hun og tilføjer, at kollegaen var øverst i hierarkiet blandt kollegerne.

Derefter bliver den kvindelige indsatte indkaldt til afhøring. Hun fortæller samme historie som Marianne og bekræfter, at hun vil indgive en voldsanmeldelse mod betjenten, som bliver suspenderet fra tjeneste, mens sagen kører.

”Så bryder helvede løs. Selv mine medstuderende ændrer deres opførsel. De er alle sammen loyale over for min kollega, selv om han er gået langt over strengen”.

Ville være politibetjent

I dag er Marianne 29 år, mor til en dreng på ni og bor i Valby i København. Oprindeligt ville hun være politibetjent, men en mild grad af ordblindhed udelukker den mulighed. Fængselsvæsenet er anden prioritet, og

”Stemningen var virkelig ond. Der var fuldstændig rockerlignende tilstande. De manglede bare en vest på”, siger Marianne Jørgensen om de scener, der udspillede sig i retten, da hendes kollega blev dømt.

hun kommer ind på den treårige uddannelse i 2010. Praktikstedet er Anstalten ved Herstedvester.

Men i den sidste del af sin praktikperiode fornemmer hun en voksende uvilje blandt sine kolleger, der ifølge Marianne Jørgensen ikke er udelt begejstrede for, at hun har så stor fokus på pædagogik og samtaler med de indsatte. Hun iværksætter også flere projekter for dem og får nogle af de indsatte ud af isolation.

”Allerede fra april 2012 blev jeg mere eller mindre frosset ud på min afdeling, men jeg lod det passere”, siger hun.

Marianne rejser sig op og tager en fagbog ned fra reolen. ”Når gode mennesker handler ondt”, hedder den. Bogen er henvendt til personale inden for det sundhedsmæssige og socialfaglige område, og på bagsiden står der, at der ikke findes onde mennesker, men at der findes onde handlinger: Ondskab og forråelse er tabuiseret, men det er nødvendigt at bryde tavsheden og tale om de onde handlinger, der kan ske i arbejdet med mennesker, der har behov for hjælp.

”Den har jeg haft stor glæde af at læse”, siger hun.

Efter retssagen

Efter retssagen oplever Marianne, at kollegerne ikke længere siger godmorgen, og de bytter vagter for at undgå at komme på hold med hende. Den eneste opbakning kommer fra vejlederen, der støtter hende og fungerer som et skjold over for kollegerne. Men Ma-

rienne ender med at sygemelde sig og holder derefter 14 dages ferie med sin søn.

Da hun begynder på arbejde i Herstedvester igen, rammer hverdagen hende hårdt. Intet er forandret, og i afmagt begynder hun at tage så mange af de såkaldte portvagter, hun kan få, selv om de kun handler om at holde øje med, hvem der går ind og ud. Til gengæld slipper hun for at gå op og ned ad fjendtligt-sindede kolleger.

Men tiden arbejder imod hende. I maj sygemelder vejlederen sig med stress, og kort tid efter bryder Marianne også sammen. Heldigvis er der en enkelt kollega, der træder til og udfylder vejlederens rolle så godt som muligt.

”Jeg kunne ikke holde ud at være på arbejde. Jeg kunne ikke sove, jeg trøstespiste og følte ingen glæde, når jeg var hjemme. En aften, hvor jeg overnattede inde på arbejdet, knækkede jeg helt. Jeg kunne ikke mere. Dagen efter cyklede jeg hjem, gik ind i badet og lagde mig i fosterstilling og græd. Jeg var færdig”, fortæller hun.

Marianne ryger ned i et sort hul og ender med at ligge på sin sofa i ugevis og stirre ind i væggen. I de følgende måneder er hun ikke i stand til at tage sig af sin søn. Han kommer kun på besøg en gang i mellem, og så ser de en film sammen. Resten af tiden bor han hos ekskæresten, der også køber ind for hende. Alt overskud er forsvundet.

”Hele mit nervesystem rystede indvendigt. Jeg lå bare dér med krummer og slikpapir i hele sengen og følte, at hele verden svigtede

mig. Jeg turde ikke længere gå uden for en dør. Nogle gange stod jeg og kiggede længe på det glas med sovepiller, som jeg havde fået, og overbeviste mig selv om, at ingen ville savne mig, hvis jeg var væk. Jeg syntes, at alle svigtede mig. Jeg holdt mig kun oppe ved at tænke på min søn”, husker hun.

Rockerlignende tilstande

I december 2013 kommer ankesagen for retten. Igen er retssalen så fyldt, at de må hente flere stole, og Marianne får anvist et lokale, hvor hun kan være i pauserne. Dommeren lægger ti dage oven i straffen, og Marianne er glad og lettet over, at det er slut, og at hun kan komme videre med sit liv.

”Stemningen var virkelig ond. Der var fuldstændig rockerlignende tilstande. De manglede bare en vest på”, siger hun.

Men den kollega, hun har støttet sig til, dropper til sidst også kontakten. Det sker, da retten indleder en sag mod de to andre kolleger, der har afgivet falsk vidneforklaring.

”Han kunne mærke, at det havde en betydning for hans relation til kollegerne, og det kunne han ikke stå imod i længden. Jeg følte mig som et monster, som ingen turde snakke med”.

Opmuntringen kommer fra kommunens side, der sætter hende i gang med et to måneders forløb med mindfulness, stresshåndtering og coaching, og i marts er hun parat til at begynde på arbejde igen. Ikke i Herstedvester, men i det åbne fængsel i Jyderup, der tager hensyn til hendes situation og giver hende mulighed for at gå og komme, som hun vil. Alligevel trækker hun sig efter nogle måneder:

”Jeg var bange for at snakke med folk, og jeg var en stor undskyldning for mig selv. Jeg

var ikke den Marianne, jeg kender. Samtidig var det enormt svært for mig at have styr på alt det hjemlige – oprydning, rengøring, opvask, madlavning, tøjvask – ved siden af jobbet. Jeg var tømt for energi, når jeg kom hjem, og det hele sejlede. Jeg kom tit til at snerre ad min søn, og jeg fik ikke gjort nogle af de ting, som er gode for mig. Til sidst måtte jeg stoppe”, siger hun.

I stedet får hun plads på en pension, der fungerer som udslusningssted for fanger, og endelig i marts i år får hun fast ansættelse ved Fodlænken, hvor hun håndterer de fanger, der afsoner med fodlænke.

En beskyttende cirkel

Sideløbende kører retssagen mod de to kolleger, der afgav falsk vidneforklaring i retten. Sagen slutter i april i år i Østre Landsret.

Marianne møder op med sin mor og tre veninder, som hun beordrer til at sidde på nøje udvalgte pladser omkring sig som en beskyttende cirkel. Selv er hun iført tørklæde og solbriller for at holde omverdenen ude.

”På den ene side frustrerede det mig, fordi jeg skulle igennem det hele en gang til, men på den anden side viser det jo, at retssystemet tager det alvorligt”.

De to kolleger ender med at få hver 60 dages ubetinget fængsel.

Føler du så, at du har fået oprejsning?

”Nej. Men bare det, at retten har sagt, at jeg taler sandt, det er nok for mig. Men jeg arbejder jo stadig et sted, hvor det, jeg har gjort, ikke er vellidt. Det har taget hårdt på mig at gå igennem den proces. Det er som om min harddisk er slettet, og at jeg skal have geninstalleret det hele. Jeg ville ønske, at jeg kunne være fængselsbetjent igen, men der er for

mange brodne kar. For meget, der er skidt. På en måde bliver man tynget ned i en offerrolle. Men jeg er ikke et offer. Jeg vil gerne tale om udfordringerne og om, hvordan vi finder løsninger, så vi tør snakke om de svære ting”.

Du får det til at lyde som om, at der er et generelt problem i fængselsystemet?

”Det synes jeg også, at der er, når der sker overgreb mod de indsatte, og når mange ikke tør sige noget af frygt for konsekvenserne. Jeg har mødt mange, der har oplevet det. Nogle af dem er flyttet til andre landsdele, fordi det har været så voldsomt, og fordi de ikke kunne blive i den kultur, der er blandt kollegerne. Jeg føler jo næsten, at jeg har gjort noget forkert. Der er nogle enkelte kolleger, der har sagt, at det var godt gået, men det er ikke det, de udstråler”.

Det er ikke bare dig selv, der har for store og urealistiske ambitioner på systemets og de indsattes vegne?

”Nej, men fængselsmiljøet er blevet mere barsk, og det er der mange årsager til. For det første er der flere og flere indsatte, der kommer ind med alvorlige, psykiske problemer. Det giver nogle udfordringer, for vi har ikke redskaber til at tackle det. For det andet har vi set nedskæringer i fængselsvæsenet de seneste mange år. Det giver stress og kortere lunte. For det tredje oplever vi, at den yngre generation af indsatte ikke finder sig i hvad som helst. Og når nogle kolleger så er af den gamle skole, hvor filosofien er, at fængselsbetjentene har magten, og at de indsatte ikke skal have nogen rettigheder, ja, så er vejen til konflikter og konfrontationer åben”.

Kontakt til whistleblowere

I foråret får hun også kontakt til den ny-startede organisation Veron, der er stiftet af whistleblowere Frank Grevil, Anders Kærsgaard og Dorte Jensen. Hun skriver til dem og får senere et opkald fra Anders Kærsgaard, der har været gennem en opslidende retssag om tortur af irakiske fanger. Veron stiller både advokat og psykologhjælp til rådighed.

”Da jeg får det opkald fra Anders Kærsgaard, forandrer min verden sig. Han siger til mig, at fra nu af er jeg ikke alene, og at de nok skal hjælpe mig med det, jeg har brug for. Det er dér, jeg trækker vejret dybt og ånder lettet op. I stedet for at stå dér som et lille piv, der sniger sig langs panelerne og dukker hovedet, så hjælper det helt enormt at have nogen at kæmpe sammen med. At Veron pludselig står der for mig, det gør, at jeg i dag står oprejst”, siger Marianne. ◊

AMNESTY: STOP OVERGREB MOD INDSATTE

De indsatte i fængslerne skal straffes med frihedsberøvelse – ikke med overgreb fra fængselspersonalet. Det fastslår Claus Juul, der er juridisk konsulent i Amnesty's danske afdeling:

”Sagen viser et korps, som slutter sig sammen om den, som har begået volden og bliver dømt for det, men som udelukker den kollega, som står fast på, at reglerne skal overholdes, og at de indsatte rettigheder skal sikres. Det er problematisk”.

Ifølge Claus Juul er det Kriminalforsorgens opgave at sikre, at den korpsånd eller interne forståelse, som bliver afdækket gennem Marianne Jørgensens sag, bliver ændret.

”Det er jo de rene bandemetoder, at der sidder 17 mennesker og nidstirrer hende i retten, da hun skal vidne. Det er vigtigt, at ledelsen er meget tydeligt til stede under sagen og forsikrer hende om, at hun har gjort det rigtige”, siger Claus Juul.

VI SKULLE JO OGSÅ KUNNE SOVE OM NATTEN

Da antallet af asylansøgere fra Eritrea steg i sommeren 2014, meddelte justitsminister Karen Hækkerup, at hun ville sætte ind over for stigningen. Det blev begyndelsen til enden for to af Udlændingestyrelsens mest erfarne researchere, som i dag er fratrukket deres stillinger efter en voldsom kamp om fagligheden i styrelsens dokumentationskontor.

Indtil marts i år hed to af Udlændingestyrelsens mest erfarne researchere Jens Weise Olesen og Jan Olsen. Igennem to årtiers samarbejde i styrelsens dokumentationskontor har de været på så mange såkaldte fact finding-missioner sammen, at de er vant til blot at kunne udveksle et indforstået blik, når kilder fra Afrika til Rusland har fortalt dem noget, som skal efterprøves, så det i sidste ende kan være med til at afgøre sager om asyl i Danmark.

Men trods deres er-

farung oplever de noget nyt under et interview på en vestlig ambassade i Eritrea sidste efterår. Det er ikke en kilde, men deres egen nye kontorchef, Jakob Dam Glynstrup, som imod sædvane er taget med på missionen, der får dem til at udveksle et undrende blik:

”Jakob blev helt opslugt af at finde noget, der kunne bruges til en praksisændring. I sin iver efter at få bekræftet sin forståelse af sagen, lagde han ordene i munden på kilden. Det gør man bare ikke. Det er en af de største fejltagelser, man kan begå, på en fact finding-mission”, siger Jens Weise Olesen.

Den påstand, som kontorchefen ifølge researcherne forsøger at få bekræftet, er, at

eritreanske asylansøgere, som har forladt Eritrea ulovligt og er deserteret fra militærstyrets tidsbestemte værnepligt, siden kan vende tilbage til Eritrea uden risiko for overgreb, hvis de blot betaler en strafskat og underskriver et angrebrev. I spørgsmålet om hvorvidt eritreanere har ret til asyl eller ej, er det en helt central påstand. Og det er en påstand, som Danmark i november sidste år – som det første land i Europa – lægger op til at gøre til grundlaget for en ny asylpraksis.

Kort tid efter må Udlændingestyrelsen trække den bebudede praksisændring tilbage, da en af Eritrea-rapportens hovedkilder, professor Gaim Kibreab, offentligt anklager styrelsen for at have manipuleret med hans citater og misbrugt ham i den endelige rapport.

Under interviewet i Eritrea vælger Jens Weise Olesen og Jan Olsen kort at slå over på dansk for at standse deres nye kontorchef. Efterfølgende beklager han, ifølge researcherne, at han ”vist kom til at forløbe sig”.

Ingen konsekvenser

AMNESTY møder de to embedsmænd i København. Ingen af dem arbejder i dag i Udlændingestyrelsen. Efter voldsomme interne kampe omkring den måde, de oplever, at dokumentationskontoret ændrer sin faglige praksis i forbindelse med Eritrea-rapporten, bliver de begge tildelt ansættelsesretlige advarsler, fjernet fra sagen og ender med at sygemelde sig med stress og belastningssyndrom.

Ifølge Udlændingestyrelsen skyldes advarslerne, at researcherne modsætter sig ledelsens beslutninger. Den udlægning er hverken researcherne eller Justitsministeriet dog enige i. Som øverste myndighed afgør ministeriet senere, at advarslerne er uberettigede, og styrelsen trækker dem tilbage.

Det fører dog ikke til, at Jens Weise Olesen og Jan Olsen vender tilbage til deres arbejde. De ender i stedet med en fratrædelsesordning, så de begge får løn langt ind i næste år.

En ekspert i offentlig forvaltning har kaldt fratrædelsen for "en undskyldning" fra Udlændingestyrelsen, der dog aldrig officielt har taget afstand fra hverken personalesagen eller den endelige Eritrea-rapport. Tværtimod har styrelsen, trods massiv kritik fra Amnesty, FN, rapportens hovedkilde og researcherne selv, fastholdt, at rapporten også fremover vil danne skabelon for styrelsens arbejde.

"Styrelsen har på intet tidspunkt trukket i land. Tværtimod har de erklæret, at også de fremtidige rapporter skal skrives som Eritrea-rapporten", siger Jens Weise Olesen, som af samme grund ikke opfatter sagen for afsluttet.

"Men mindre nogen andre virkelig bestemmer, at det her skal have nogle konsekvenser, så trækker styrelsen jo bare hjelmen ned og gemmer sig, indtil det her er drevet over", tilføjer Jan Olsen.

Researcherne har derfor kontaktet Ombudsmanden, som nu undersøger Eritrea-forløbet. Over for AMNESTY kritiserer de deres tidligere ledelse for at have sat dem under pres for at levere et bestemt resultat og for bevidst at manipulere med baggrundsoplysninger for at kunne give afslag på asyl til eritreanere og dermed behage det politiske system.

"Det var et drømmescenarie for cheferne at kunne præsentere helt nye oplysninger om forholdene i Eritrea", siger Jan Olsen.

Kritikpunkter i kø

AMNESTY har læst embedsmændenes redegørelse til Ombudsmanden. Af den fremgår det, at det afbrudte interview i Eritrea hverken er det første eller sidste tilfælde, hvor Jan Olsen og Jens Weise Olesen mener, at processen med at indsamle fakta og drage asylret-

lige konsekvenser på uforvarselig vis bliver blandet sammen:

I den uge, deres chef deltager på missionen til Eritrea, oplever de, at han ikke lader dem spørge ind til centrale påstande, ligesom han ønsker at afkorte missionen, før Jan Olsen og Jens Weise Olesen har foretaget de interview, de selv mener, er nødvendige. Da rapporten udkommer, er det i et nyt format, der stik imod sædvane ikke blot præsenterer kildernes uredigerede vidneudsagn, men også indeholder en indledning på tyve sider, hvor de forskellige citater er plukket ud og brudt op, så de giver et misvisende indtryk af kildernes udsagn.

Dertil skriver de til Ombudsmanden, at deres kontorchef i flere tilfælde åbent spekulerer i, hvilket asylretligt resultat, den sidende regering ønsker:

"Før, under og efter missionen til Eritrea understregede Jakob mundtligt gentagne gange på kontormøder og over for os, at sagen havde topledelsens største interesse og også justitsministerens opmærksomhed. Jakob udtalte, at det sidste, regeringen ønskede i en kommende valgkamp, var et stigende asylansøgstal, og at flygtninge skulle blive et tema".

Al troværdighed er væk

Efter fælles overvejelser om karrierefremtid og familiehensyn har det indtil nu været Jens Weise Olesen, som i offentligheden har fremsat kritikken af Udlændingestyrelsen. Men til AMNESTY udtaler de sig begge, for som Jan Olsen, der er tyve år yngre end Jens Weise Olesen, siger, så har de ikke nogle aktuelle overvejelser om ansættelse i staten:

"Nu er vi jo stemplet som whistleblowere og illoyale medarbejdere i systemet".

Til Ombudsmanden skriver I, at jeres kontorchef åbent spekulerer i, hvad regeringen ønsker af resultater fra Eritrea-missionen. Har I noget belæg for den påstand?

"Vi har kun vores ord for det. Men det blev sagt flere gange i vores åbne kontor, så vi var jo langt fra de eneste, som hørte det. Vi håber, at Ombudsmanden kan påvise det", siger Jens Weise Olesen.

Men det er vel normalt på en arbejdsplads, ikke mindst som jeres, at snakke om politik. Hvorfor var det et problem for jer?

"Jeg oplevede det som et pres for at levere et bestemt resultat", siger Jan Olsen.

I retter en hård kritik af jeres chefers styring af Eritrea-sagen. Vil I selv stole på det materiale, som måtte komme fra dokumentationskontoret i dag?

"Aldrig i livet. Jeg synes virkelig, at de første tyve sider i den her Eritrea-rapport har fjernet enhver form for troværdighed fra kon-

toret, som det i bedste fald vil tage mange år at genopbygge", siger Jan Olsen.

AMNESTY har forelagt Udlændingestyrelsen kritikken om, at kontorchef Jakob Dam Glynstrup skulle have lagt ord i munden på en kilde, og at han åbent spekulerede i, hvad der ville behage den daværende regering. I en e-mail afviser styrelsen kritikken:

"Kontorchef Jakob Dam Glynstrup afviser fuldstændigt de to påstande. Udlændingestyrelsen afviste i øvrigt kategorisk alle de øvrige påstande om pression fra de to medarbejdere igennem sidste efterår og fastholdt, at der er tale om en personalesag".

Voldsomme interne kampe

Hverken Jens Weise Olesen eller Jan Olsen opdager, da Eritrea-rapporten udkommer i slutningen af november. Efter et voldsomt møde med deres chefer kort tid efter hjemkomsten fra Eritrea, er de begge så hårdt ramte af hele forløbet, at de sygemelder sig.

"Da vi fik mødeindkaldelsen, gik det op for mig, at jeg måske ikke havde et job om et par dage. Men min familie støttede mig hundrede procent i, at jeg ikke skulle finde mig i det. Jeg fik en advarsel, og da rapporten udkom, var jeg helt stressramt", siger Jan Olsen.

Jens Weise Olesen forsøger at arbejde videre, men også han ender med at sygemelde sig, da han efter mødet får besked på at rydde sit skrivebord og flytte hen til en plads ved siden af sin kontorchef. Officielt er han under opsyn.

"Da jeg blev sat deroppe ved Jakob dagen efter det møde, der prøvede jeg faktisk. Men jeg kunne ikke. Jeg kunne ikke arbejde på den måde. Al faglig stolthed var væk i det kontor. Det var svært, fordi vi har kendt mange af vores kollegaer i årevis og ved, at de

AMNESTY: SKROT ERITEA-RAPPORTEN

Amnesty kræver, at styrelsen officielt skrotter Eritrea-rapporten, der i dag stadig indgår i baggrundsmaterialet ved behandlingen af danske asylsager, ligesom flere udenlandske myndigheder har vist interesse for den nye danske rapport. Senest har Storbritannien brugt rapporten til at afvise et stort antal asylansøgere.

"I værste fald er det liv, der står på spil, når vi behandler asylsager fra mennesker, der er flygtet fra et styre så lukket og autoritært som det eritreanske", siger Claus Juul, juridisk konsulent i Amnesty.

har været enige i den måde, vi har lavet dokumentationsarbejde på”.

Jens Weise Olesen og Jan Olsen ved ikke, hvem der har skrevet den endelige rapport på baggrund af deres interviews. Men det overrasker dem ikke, da de hører, at Udlændingestyrelsen samtidig med rapportens offentliggørelse erklærer, at man vil ændre asylpraksis. Eritreanere på flugt skal som udgangspunktet ikke længere have asyl i Danmark:

”De nye oplysninger viser, at eritreanske statsborgere, der er udrejst illegalt og har unddraget sig værnepligt, godt kan genindrejse, hvis de betaler to procent i skat til den eritreanske stat og underskriver et angrebrev”, lyder det fra Udlændingestyrelsens nye vicedirektør Lykke Sørensen.

Skulle kunne sove om natten

Under missionen i Eritrea taler Jan Olsen og Jens Weise Olesen sammen om mistanken om, at de er sendt på jagt efter et bestemt resultat. Og mens deres kontorchef ønsker at få dem hjem hurtigst muligt, kæmper de for at få lov til at lave flere interview.

”Det var så simplificeret, at det gjorde ondt. Det ville have været rigtigt godt med flere interview, også fra flygtningelejre udenfor Eritrea. Vi burde også have mødt folk, som ellers ved noget om landet, Amnesty, Human Rights Watch og især FN’s Specialrapportør, som vi kunne have konfronteret med vores nye viden”, siger Jan Olsen.

Hvorfor kæmpede I for at få lov til at lave flere interview?

”Det var for svagt. Vores produkter bliver anvendt til at træffe afgørelser i asylsager, så de skal være gode. Det er jo ikke ansøgninger om tilskud til briller, selvom de kan være vigtige”, siger Jan Olsen.

”Vi skulle jo også kunne sove om natten. Det var derfor, det blev så voldsomt og førte til så stort et opgør”, siger Jens Weise Olesen.

Om sagens kerne, hvorvidt desertører fra militærstyret i Eritrea i dag kan rejse hjem uden risiko for overgreb, siger de:

”Det kan godt være, at nogle kunne det. Men der findes ingen, som kan sige præcist, hvem der bliver anholdt og havner i et sort hul, og hvem der slipper igennem. Det kunne vi heller ikke”, siger Jens Weise Olesen.

Håbet om genoprejsning

Beslutningen om at gå i pressen med deres kritik af Eritrea-rapporten kommer, da Berlingske i december kontakter Jens Weise Olesen. Kort før har Udlændingestyrelsen fået et alvorligt slag mod troværdigheden, da rapportens hovedkilde anklager styrelsen for

”Vores produkter bliver jo anvendt til at træffe afgørelser i asylsager, så de skal være gode. Det er jo ikke ansøgninger om tilskud til briller, selv om de kan være vigtige”, siger Jan Olsen.

”Vi er ikke gamle, hævn-tørstige mænd, men jeg savner, at vi får støtte til de faglige principper, vi har kæmpet for at holde. Jeg håber, at ombudsmanden vil pege på, at Eritrea-rapporten ikke var sobert dokumentationsarbejde”, siger Jens Weise Olesen.

at have klippet i hans citater for at tegne et forkert billede af situationen i Eritrea. Kilden er den anerkendte professor, Gaim Kibreab, som er en af verdens førende Eritrea-eksperter med base i London.

”Gaim Kibreabs udsagn blev pillet ud af sammenhænge. Jeg er forfærdelig ked af, at han blev misbrugt”, siger Jens Weise Olesen.

Da Berlingske ringer, er Jens Weise Olesen ikke i tvivl om, at han selv er parat til at stille op, og ”køre denne sag helt igennem”. Men først konsulterer han sine børn, ligesom han og Jan Olsen aftaler, at Jens Weise Olesen fører ordet i pressen.

”Jeg mener virkelig, det her er værd at stikke sit hoved frem for. Jeg kunne ikke leve med ikke at gøre noget. Men man skal sateme vide, hvad man gør. Vi kunne have fået en fyreseddel omgående, da vi gik i pressen”, siger Jens Weise Olesen.

Begge understreger igen, hvor stor pris de har sat på deres arbejde, netop fordi intet skulle forskønnes, uanset hvad politikere, flygtningeadvokater eller ngo'er måtte mene.

Da de står offentligt frem med deres hidtil interne kritik, eksploderer Eritrea-sagen i medierne. Styrelsen afviser kritikken og sender udvalgte dele af Jens Weise Olesen e-mailkorrespondancer til pressen – tilsyneladende i et forsøg på at vise, at han først har stået inde for Eritrea-rapporten og siden har ombestemt sig. Det ender med, at styrelsen kommer under kritik for at manipulere, da Jens Weise Olesens e-mails er sendt, før rapporten overhovedet er udkommet.

Deres egne kollegaer, nogle af dem igennem mere end ti år, hører de aldrig fra.

”De har aldrig kontaktet os. Det undrer vi os meget over”, siger Jens Weise Olesen.

Til gengæld får de solid støtte fra Dansk Magisterforening, som er gået ind i sagen om advarslerne. På det tidspunkt har styrelsen allerede slået to nye stillinger op som researchere for Afrika og Rusland, som er Jens Weise Olesens og Jan Olesens normale områder. Signalet er klart, og selvom advarslerne trækkes tilbage, ender de med at forlade de job, som de aldrig havde troet ville ændre sig så markant på så kort tid.

Magisterforeningen råder dem til at vente med at kontakte Ombudsmanden, mens personalesagen kører. Så længe venter de ikke:

”Vi er ikke gamle, hævn-tørstige mænd, men jeg savner, at vi får støtte til de faglige principper, vi har kæmpet for at holde. Jeg håber, at Ombudsmanden vil pege på, at Eritrea-rapporten ikke var sobert dokumentationsarbejde”, siger Jens Weise Olesen. ◊

”Selvfølgelig skal vi hjælpe”

AMNESTY spørger i hvert nummer en kulturperson om det menneskerettighedsspørgsmål, der ligger dem mest på sinde lige nu. Skuespilleren Lars Ranthe er meget optaget af flygtningekrisen og tog på sin ferie til Kreta en ekstra kuffert med tøj med til øens flygtninge.

1 Hvorfor er de mange flygtninge et emne, der ligger dig meget på sinde?

Når jeg ser billederne af desperate familier, der flygter i både for at komme væk fra krig, så rører det mig dybt som både far og ansvarligt menneske i det her land. Det er sindssygt vigtigt, at vi åbner vores hjerter og giver de mennesker en mulighed for at få et anstændigt liv. De har hårdt brug for hjælp, og vi har ressourcerne til det. Så det ansvar skal vi selvfølgelig tage på os.

2 Hvad er det især, der har gjort indtryk?

Det er kombinationen af flere ting. At der bliver fundet en lastbil fuld af døde flygtninge i Østrig. At se grædende fædre, der sammen med deres børn sidder fuldstændig forkomne efter en forfærdelig tur over Middelhavet i en overfyldt båd. De billeder lyser af desperation. At tage af sted i en båd med sine børn på en tur, hvor der er stor fare for, at man omkommer, gør man jo kun, hvis man er totalt desperat. Og desperate mennesker skal have hjælp.

3 En bred vifte af politikere på Christiansborg vil mindske tilstrømningen af flygtninge til Danmark. Hvad mener du om det?

Det kan jeg kun ryste på hovedet af. Selvfølgelig skal vi dele sol og vind lige, så vi alle sammen i Europa løfter i samlet flok, så de her mennesker kan få et anstændigt liv og måske noget uddannelse, så de måske senere kan vende tilbage til deres egne lande og forsøge at hjælpe den demokratiske og politiske proces tilbage på rette spor. Det er helt naturligt, at folk gerne vil op til os, når de bor et sted, hvor det går dårligt. Og det kan vi ikke bare dæmme op for med flere mure og stærkere grænsekontrol. Det er idioti.

4 Syriske flygtninge i Danmark kan i nogle tilfælde først få deres ægtefælle og børn herop efter et år. Er det rimeligt?

For mig kan det hele godt virke en smule bu-

reaokratisk og gumpetungt nogle gange. Men man kan jo ikke bare skære alle over én kam, for der findes mange forskellige typer flygtninge. Og det er klart, at mennesker, der er dybt traumatiserede, har brug for at have de mennesker, de elsker, tæt på sig. Det må være et minimumskrav.

5 Hvad synes du om debatten om flygtninge?

Desværre får de negative historier meget vægt. Men så sidder jeg og ser, hvordan folk i Tyskland hilser en masse flygtninge velkommen med blomster og glæde. Heldigvis sker der også rigtig mange gode ting derude, og der er rigtig mange mennesker, der tager ansvaret på sig og er indstillede på at hjælpe. Men den slags historier bliver ikke altid fortalt med samme vægt som de negative historier. Jeg synes godt, at vi kunne sætte mere fokus på alt det positive, der sker, og der har medierne et kæmpe ansvar. Man kan godt få det indtryk, at hele vores civilisation vil bryde sammen, hvis vi åbner grænserne, men det gør den selvfølgelig ikke. Mennesker har altid flyttet sig rundt fra region til region, og det skal vi ikke være så bange for.

6 Hvad gør du selv for at hjælpe?

Da vi var på Kreta i sommer, havde min kone pakket en kuffert med en masse tøj, som vi afleverede til den lokale præst. Vi fik at vide af de lokale, hvor vi skulle gå hen, og det var fuldstændig organiseret. Derudover støtter jeg forskellige hjælpeorganisationer. Og det nytter, hvis vi alle sammen gør noget. Som barn tænkte jeg, at jeg kunne købe en Lamborghini, hvis alle i Danmark gav mig en krone hver. Den tankegang kan man godt overføre til flygtningekrisen. Hvis alle danskere gav 150 kroner, ville vi have 750 millioner til at hjælpe flygtninge. Mange bækkene små gør en stor å, og vi har alle sammen muligheden for at hjælpe.

Lars Ranthe

Skuespiller

46 år. Uddannet fra Odense Teater i 1998 og fik sit store gennembrud i DR-dramaserien "Sommer" i 2008. I 2012 modtog han en Robert for årets mandlige birolle som Kjeld Petersen i filmen "Dirch".

” Som barn tænkte jeg, at jeg kunne købe en Lamborghini, hvis alle i Danmark gav mig en krone hver. Den tankegang kan man godt overføre til flygtningekrisen.

Drukne Maria sin nyfødte søn i latrinet?

I El Salvador risikerer kvinder op til 50 års fængsel for at abortere. Amnesty arbejder for at få de fængslede kvinder løsladt og kan dokumentere, at mange domme er afsagt uden skyggen af bevis. Tag med AMNESTY på besøg i kvindefængslet Ilopango, hvor Maria Teresa Rivera afsoner sin straf.

Rosmary døbte sin voldtægtsmand Manden Uden Navn, for sådan kunne hun glemme ham. Otte måneder senere fødte hun hans barn, som døde ved fødslen. Retten mistænkte hende for at have taget spædbarnets liv og idømte hende 40 års fængsel.

Otte år senere blev hun løsladt, for som konklusionen lød, da sagen blev genoptaget, kunne hun umuligt være morder.

“Jeg gruer ved at tale om det”, siger Rosmary. “Men jeg nægtede at tro, at en voldtægt kunne sende mig så langt ud”.

Rosmary er en af mange kvinder i El Salvador og en række andre lande, som idømmes hårde straffe for spontane aborter eller dødfødsler. Lokale salvadoranske grupper vurderer, at tusindvis af kvinder kan sidde uskyldigt fængslet i årtier ligesom Rosmary.

“Vi har kun set toppen af isbjerget”, siger Alberto Romero, der som advokat er tilknyttet Borgernes Forening for Afkriminalisering af Abort, som forsøger at hjælpe de kvinder, der kommer i problemer.

Gruppen har foreløbig fundet 129 lignende sager, hvor kvinder er sat i fængsel i op mod 40 år efter komplikationer ved fødslen.

“Sagerne er kun lige begyndt at komme frem, fordi vi først for nylig har fået nys om, at de findes. Jo flere fængsler vi leder i, desto flere grusomme sager finder vi”, siger Romero.

Voldtaget som 17-årig

Fra fængslerne i El Salvador kender Amnesty International til mindst 17 lignende sager. Indtil videre har Amnesty indsamlet over

300.000 underskrifter fra borgere, der kræver dem løsladt.

En af kvinderne er 25-årige Guadalupe Vásquez. Som 17-årig blev hun voldtaget, og måneder senere fødte hun overgrebsmandens barn, der døde ved fødslen. Dagen efter, da Vásquez vågnede i hospitalssengen, var hun med håndjern låst fast til hovedgærdet, anklaget for mordet på sin baby. Anklageren krævede hende spærret inde i 75 år. Dommen idømte hende 30 års fængsel.

Syv år senere blev hendes sag genoptaget, og i januar 2015 blev hun løsladt på grund af manglende beviser. Løsladelsen blev vedtaget med blot én enkelt stemmes flertal af medlemmerne af El Salvadors lovgivende forsamling, som dagene forinden blev bestormet med beskeder og tweets fra Amnestys medlemmer over hele verden, der bad om, at Guadalupe blev løsladt.

Stemplet som barnemorder

Den hårde kurs mod gravide blev sat ind kort før årtusindeskiftet, da El Salvadors daværende konservative regering indførte en yderst abortfjendtlig lov, som kriminaliserer aborter, spontane aborter og dødfødsler. Loven har ifølge eksperter rod i områdets stærke religiøse traditioner. Godt halvdelen af befolkningen anser sig som katolikker, mens en tredjedel kalder sig evangelister.

Loven gør i værste fald kvinderne til mordere af værste skuffe med årtier lange straffe, hvis fosteret er ældre end 22 uger, når det findes livløst. I bedste fald – hvis fosteret er under 22 uger gammelt – bliver kvinderne

Rosmary blev løsladt, da hun havde afsonet otte år af sin straf på 40 års fængsel. Hun går i kirke for at bede for andre kvinder, som sidder fængslet for at abortere eller føde døde børn.

idømt op til otte års fængsel for at bryde abortlovgivningen.

Desuden skal læger og sygehuspersonale anmelde kvinder, når deres graviditet på den ene eller anden måde ender i barnets død. Undlader lægerne at anmelde kvinderne, risikerer de selv op mod 12 års fængsel. Det tvinger mange læger til at anmelde kvinder, som de egentlig ikke har lyst til at anmelde af etiske årsager.

En af dem er jordemoderen Mercedes, der for nylig opsagde sit arbejde.

“Det torturerede mig at se kvinder med helt naturlige problemer under graviditeten blive stemplet som barnemordere. Var jeg fortsat som jordemoder, havde jeg mistet forstanden”, siger Mercedes, som frygter at blive straffet for at tale om problematikken og derfor medvirker anonymt.

FN's Torturkomité advarer om, at El Sal-

vadors hårde lovgivning forvolder "seriøs skade" mod kvinder og piger og strider imod FN's Torturkonvention, som landet selv har godkendt.

Kvindefængslet i San Salvador

Alene i El Salvador aborterer flere end 35.000 kvinder ifølge World Health Organisation (WHO) hvert år ulovligt uden for hospitalerne. Flere af disse kvinder bliver straffet hårdere end landets værste gangstere og massemordere efter ofte overfladiske, uretfærdige retssager – som i tilfældet med Guadalupe Vásquez.

Nu kæmper Vásquez for, at kvinderne i fængslet, hvor hun selv sad, bliver behandlet med større retfærdighed. En af dem er Maria Teresa Rivera. Drukne hun virkelig sin nyfødte søn i sin egen afføring, som det står skrevet i dommen?

AMNESTY besøgte Maria Teresa Rivera i

kvindefængslet Ilopango i hovedstaden San Salvador for at stille hende spørgsmålet. Ilopango er designet til 150 indsatte, men fyldt med godt 2.500 fanger. Maria har siddet her i godt fire år, og hun er én af mindst 33 her, som er idømt årtier lange straffe for mord på deres spædbørn. Flere andre indsatte kvinder kalder Maria for en kujon og en barnemorder. "De tager fejl. Jeg har aldrig rørt ham. Jeg har aldrig gjort ham skade", siger Maria grådkvalt og omgivet af fire andre kvinder i samme situation.

AMNESTY får ikke lov til at besøge kvinderne i deres celler, så interviewet foregår i fængslets forgård. Der er afsat fem minutter til at tale med hver af kvinderne, før de skal tilbage til deres celle.

Før Maria blev sat i fængsel, boede hun i en af El Salvadors slumbyer, hvor husene er bygget af blikplader, brædder og presenninger,

” De tager fejl. Jeg har aldrig rørt ham. Jeg har aldrig gjort ham skade.

Maria Teresa Rivera

og hvor gangstere og narkobaroner styrer. Hun havde en kæreste, men forholdet kørte skævt, og de gik fra hinanden i maj 2011, som hun husker som den sidste måned, hun havde sex, før hun blev fængslet.

Hun boede sammen med sin ni-årige søn Oscar. Faderen forlod familien, da Oscar var fire måneder gammel, og Marias største frygt er, at hendes søn allerede er forfaldet til bandekriminalitet og narkotika.

"Jeg ved ikke, hvad han render og laver", siger hun.

40 års fængselsstraf

Siden torsdag den 24. november 2011 har Maria Teresa Rivera ikke været hjemme hos sin søn. Selvom det i dag er snart fire år siden, giver dokumenterne fra retssagen imod hende et detaljeret indblik i begivenhederne.

Tidligt den morgen patruljerede politibetjent Julio Cesar i slumbyen, da en besked tikkede ind om, at der kunne være begået en forbrydelse i et af skurene.

Cesar gjorde sit arbejde, som han plejede. Han kiggede sig om efter tegn på noget usædvanligt, og med ét fik han øje på røde pletter på kanten af et latrin i nærheden af Marias bolig.

Han tænkte, at pletterne lignede blod, så han tændte sin lommelygte og lyste ned i det mørke latrin. I bunden så han et spædbarn, som lå på siden og var dækket af afføring. Han tilkaldte brandvæsenet, og med en flettet kurv fiskede en brandmand et livløst dregebarn op af latrinet.

I Maria Teresa Riveras hus fandt Cesar en anden kvinde, Ana Isabel, der er Marias svigermor.

Ana Isabel var blevet vækket af en lyd tidligt den morgen. Hun var stået op, havde opdaget, at lyset var tændt og havde fundet Maria på gulvet med blod mellem benene. Hun havde spurgt, hvad Maria lavede dér, men fik intet svar og ringede efter en ambulance, som kørte Maria på hospitalet. Ana Isabel vidste

Kvindefængslet Ilopango i El Salvador er bygget til 150 indsatte, men det huser godt 2.500. Her afsøner Maria Teresa Rivera en straf på 40 år for at dræbe sit spædbarn.

ikke, at Maria var gravid, fortalte hun under afhøringen på politistationen.

Døde af iltmangel

På hospitalet fortalte Maria selv til politiet, at hun den morgen var stået op for at drikke vand, men opdagede, at hun blødte. Hun tænkte, at hun menstruerede, så hun satte sig ud på latrinet. Hun følte, at en klump forlod hende, sagde hun. Hun hørte ingen gråd. Bagefter besvimelede hun.

Retsmediciner Maria Estela undersøgte klokken 13.40 samme dag det døde barn og anslog, at døden var indtruffet godt 12 timer forinden. Liget var et fuldt udviklet drengebarn indsmurt i afføring, og navlestrengen var ikke klippet over, men nærmere struktet fra hinanden, noterede Estela i sin rapport. Estela kunne imidlertid ikke bestemme dødsårsagen.

Men det kunne en anden retsmediciner, doktor Rafael. Han noterede under sin obduktion, at barnet var fuldt udviklet, 50 centimeter langt, og både kraniet, hjernen og

hjertet var normalt for barnets alder. Barnets øjne var brune, hans næse lille, læberne tynde og huden olivenfarvet. Han noterede, at lungerne var normale og flød i vand, og at navlestrengen var "mekanisk revet over".

Dr. Rafael vurderede af disse årsager, at barnet måtte være født i live, og konkluderede, hvad hans kollega ikke havde været i stand til: Marias spædbarn døde af iltmangel ved fødslen.

En voldelig plan

Anklager Griselda Yanira Rodriguez de Toledo krævede Maria dømt for barnemord, og hun fik, hvad hun kom for. Selvom Maria afviste både at kende til sin graviditet og at have dræbt sin nyfødte søn, kom et enkelt vidne til at veje tungt i rettens afgørelse mod den 28-årige kvinde.

Marias arbejdsgiver fortalte i retten, at Maria engang i januar 2011, altså hele 11 måneder før fødslen, havde fortalt, at hendes søn Oscar led af bronkitis, og at hun var gravid og derfor bad om nogle fridage. Arbejdsgi-

veren omtalte dog Maria som "ret tyk" og kunne derfor ikke vurdere, om hun reelt kunne være gravid.

Dét vidneudsagn og retsmedicinernes notater fældede Maria Teresa Rivera. Som dommen lyder:

"Der er ingen tvivl om, at babyen blev født i live, var fuldt udviklet, og at navlestrengen blev revet over af moderen (...). Offeret var et drengebarn, unavngivet, og alt tyder på, at han nåede at være i live. Der kan altså umuligt være tale om en dødfødsel eller en spontan abort. Tværtimod gik Maria Teresa ud på toiletet, et latrin i nærheden af sin bolig, med en voldelig plan. Hun fødte sin baby, skar hans navlestreng over, smed ham ned i latrinet og lod ham dø af iltmangel i afføringen".

Maria tog sit spædbarns liv med fuldt overlæg, konkluderede dommeren og idømte hende 40 års fængselsstraf.

Hård kritik af retssagen

Fra University of Kentucky i USA kom Gregory J. Davis tre år senere ind i billedet. Han

En gruppe aktivister demonstrerer for kvinders ret til at bestemme over egen krop foran regeringens kontorer i San Salvador.

Mellem 2005 og 2008 blev der ifølge El Salvadors sundhedsministerium foretaget 19.290 ulovlige aborter. Hver fjerde var på kvinder under 18 år.

MY BODY MY RIGHTS!

Med kampagnen My Body My Rights kræver Amnesty, at Maria Teresa Rivera og flere andre fængslede kvinder i El Salvador får genoptaget deres sager.

"El Salvadors lovgivning diskriminerer maksimalt og udøver vold mod især kvinder fra fattige kår. Ingen af de 17 kvinder, vi kender til, har fået en fair rettergang. De blev sat i fængsel alene på grund af en mistanke om, at de begik forbrydelser", siger Erika Guevara, Amnestys direktør for Amerika-regionen.

El Salvador har en af verdens strengeste abortlovgivninger. Selv efter voldtægter, og hvis kvindens liv er i fare, kan fængselsstraffen for abort blive op til 50 år, fordi det takseres som mord. Læger og sundhedsarbejdere, der undlader at anmelde kendskab til aborter, risikerer 12 års fængsel.

Dødfødsler og spontane aborter efter 22. uge straffes også med landets hårdeste straf, selv i tilfælde hvor beviserne har manglet.

En håndfuld andre lande kriminaliserer abort i ethvert tilfælde: Irland, Honduras, Haiti, Nicaragua, Surinam, Chile, Den Dominikanske Republik, Malta og Vatikanet.

I El Salvador dør 11 procent af de piger og kvinder, som får foretaget ulovlige aborter, oplyser WHO.

er retsmedicinsk professor med 28 års erfaring og har undersøgt Marias sag og flere andre af de fængslede kvinders sager til bunds. Han kritiserer retsmedicinernes arbejde.

Han noterer i sin undersøgelse, at dødsårsagen rigtigt nok kan være iltmangel ved fødslen. Men det betyder ikke, at moderen nødvendigvis har myrdet sit barn, skriver han.

"Denne form for død kan ske selv ved overvågede fødsler på hospitaler", skriver han.

Den amerikanske professor tilføjer, at barnets flydende lunger hverken beviser eller modbeviser, om barnet var levende ved fødslen. Den såkaldte flydetest af lungerne har i

retsmedicinske kredse "været anset som en upålidelig metode i over et århundrede".

"Der er intet grundlag for at konkludere, at Maria Teresa Riveras baby blev født i live. Han kunne lige så vel være født livløs", konkluderer han i sin rapport.

For Dennis Muñoz, der er advokat for flere af El Salvadors fængslede kvinder, er det et klart tegn på, at diskrimination og fordomme spiller ind i retssagerne:

"Det er uretfærdigt og uacceptabelt, at mennesker fængsles for at abortere spontant eller at føde et dødt barn. Det er noget, som i virkeligheden er naturligt, og det er mig et under, at man straffer mennesker i årtier for

dette. I Maria Teresas sag er der ingen beviser på, at hun dræbte sin søn. Hendes straf baserer sig på fordomme og diskrimination af en fattig kvinde", siger Muñoz.

Alligevel sidder Maria stadig i fængsel. Og der bliver hun, selvom sagsakterne ifølge både Amnesty International, kvindernes advokat og professor Davis tydeligt viser, at hendes fængselsstraf er givet på et forkert grundlag. Når hun bliver løsladt, vil hendes søn være 45 år.

"Jeg beder til Gud og til alle gode mennesker om at give mig chancen for at tage mig af min søn", siger Maria Teresa Rivera.

"Han har brug for mig derude". ◊

Egypten i frit fald

To år efter, at Mohamed Morsi blev afsat som Egyptens præsident, er protestdemonstrationer afløst af massearrestationer. Politistaten er tilbage for fuld styrke, fængslerne er fyldt med titusindvis af politiske fanger, og tortur og forsvindinger flourer. Det brutale nedslag rammer især de unge og truer med at knuse en hel generations håb om en bedre fremtid. Særligt hårdt går det ud over den fattige bydel Matariya i udkanten af Kairo, som altid har været hjemsted for oprør og protester.

De levendes grav. Eller slagtehuset.

Sådan kalder folk i Kairo-bydelen Matariya deres politistation. Og med god grund. Stationen er berøgt for at mishandle arresterede og varetægtsfanger og hører blandt de værste i Egypten, fortæller 27-årige Mohamed Gad, som bor i hjertet af bydelen.

Han er researcher i menneskerettighedsorganisationen Det Egyptiske Center for Frihed og Rettigheder og er normalt forment adgang til politistationer. Men da en vens ven blev arresteret i det tidlige forår for at have deltaget i en demonstration imod regi-

met, slap han med ind på besøg.

”Der var tre celler langs en gang. Den største var vel omkring 20 kvadratmeter, og alene dér sad omkring 70 fanger. Og alle tre var så overfyldte, at folk helt bogstaveligt måtte ligge oven på hinanden og sove. De, der ikke havde en plads på gulvet, stod op langs væggene. Ude i gangen var der vel 50 fanger, vil jeg tro. De sad på gulvet ryg mod ryg”, siger Mohamed Gad til AMNESTY.

”Stanken var forfærdelig. Toiletet er et hul i jorden, og der er ingen luft, ingen ventilation, og folk ryger cigaretter som sindssyge.

Det er virkelig svært at trække vejret. De fleste fanger, der dør i politiets varetægt, dør af kvælning. Resten bliver mishandlet og tortureret til døde”.

Tre tortureret ihjel på én dag

På blot en enkelt dag i februar i år sendte Matariya politistationen tre torturofre af sted til lighuset i Kairo. En af dem var den 28-årige Karim Hamdy, der var kendt som forsvarsadvokat for medlemmer af den forbudte organisation Det Muslimske Broderskab. Han blev arresteret den 22. februar og bragt til politistationen i Matariya, anklaget for at være medlem af en terrororganisation, for at besidde våben og ammunition og for at opfordre til modstand imod hæren og politiet.

Da han blev afhørt dagen efter af den offentlige anklager, var han allerede blevet mishandlet, siger advokater, der overværede afhøringen. Karim forlangte at blive undersøgt af en læge, men det blev afvist. Næste dags aften var han død.

Karim havde blandt andet otte brækkede ribben, og hans tunge var bidt af, formentlig som følge af elektrochok. Den officielle dødsårsag angives imidlertid som ”et dramatisk fald i blodtrykket”. Sådan henlægger man tit

Håndtegnet med fire fingre har været demonstranternes symbol på politiets blodige angreb på Morsi-støtternes lejr i 2013, hvor over 1.000 demonstranter blev dræbt. Efterfølgende lod man ofte kvinder gå forrest i de demonstrationer, som nu er forbudt.

sager om torturofre. Men da Karim Hamdy var en kendt advokat, endte sagen i medierne, og en uge senere blev to betjente mod sæd-vane varetægtsfængslet, mistænkt for at have forvoldt hans død. Kort efter blev de imidlertid løsladt imod kaution, og siden er sagen imod dem blevet udsat gentagne gange.

Betjente går altid fri

Hvor mange arrestanter, der er omkommet på Matariyas politistation, er umuligt at få oplyst. Men ifølge læger fra Kairos lighus, der har udtalt sig anonymt til egyptiske medier, modtager de flere fra Matariya end fra nogen anden politistation.

Matariya hører til blandt Kairos fattigste, tættest befolkede og mest voldelige forstæder og regnes som en af islamisternes højborge. Under revolutionen i 2011 blev politistationen brændt ned, og betjentene måtte til deres store ydmygelse tage flugten. Og siden politiets tilbagekomst efter islamisten Mohamed Morsis afsættelse som præsident i juli 2013, har Matariya været hjemsted for demonstrationer fredag efter fredag.

Oftest skyder politiet med skarpt imod demonstranterne, og den 25. januar i år – på fireårsdagen for revolutionen – blev mindst 13 dræbt. Men uanset om folk bliver skudt eller omkommer i politiets varetægt, er der i prak-

sis straffrihed for betjentene, og ofrenes familier lægger stort set aldrig sag an.

”Hvem skulle jeg lægge sag an imod?”, spørger Safaa Abd el-Raheem, enken efter elektrikerem Emad el-Attar, som døde samme aften som Karim Hamdy.

”Der er jo aldrig nogen, der bliver straffet. De henretter, hvem de vil”.

Emad el-Attar nåede at tilbringe 25 døgn på politistationen inden sin død. Der blev aldrig rejst nogen anklage imod ham, men hans enke er ikke i tvivl om, at han blev taget, fordi han tilhørte den konservative, islamistiske organisation Forkyndelse og Kald.

”Min mand havde intet med terroristerne at gøre. Han vejledte bare folk i, hvordan de skal bede og møde Gud. Men politiet sagde, at han tilhørte Islamisk Stat”, siger hun til AMNESTY.

Hun fik aldrig lov til at besøge sin mand i arresten. Men det lykkedes ham af og til at ringe til hende fra en mobiltelefon, der tilhørte en af de kriminelle fanger i cellen.

”Min mand fortalte, at de havde tortureret ham det første døgn. De slog ham i hovedet med et pistolskæfte, gav ham elektrochok og brækkede hans ene arm. Bagefter nægtede de ham medicin og lægehjælp. Senere fortalte han, at han led af store smerter i benene, fordi de hver nat tvang ham til at stå op i ti-

Siden skæbnedagen den 14. august 2013, hvor politiet angreb en stor protestlejr, er demonstranter ofte blevet mødt med kugler. Denne unge mand blev skudt i Fatah-moskeen i Attaba, Kairo.

mevis ude på toiletet”, fortæller Safaa Abd el-Raheem.

Kvalt i den overfyldte celle

Den 24. februar om eftermiddagen talte hun med Emad for sidste gang. Samme aften ringede ejeren af mobiltelefonen og fortalte, at Emad var død. Han havde fået et hysterisk anfald og kunne ikke få luft i den tætpakkede og røgfylde celle, og da de andre fanger hamrede på celledøren for at få hjælp, svarede vagterne: ”Sig til, når han er død, så skal vi nok hente ham ud”.

Samme aften, da folk samledes omkring politistationen, spredte betjentene det rygte, at ”ham Emad fra Islamisk Stat”, havde været oppe at slås med ”terrorist-advokaten” Karim Hamdy, og at de havde slået hinanden ihjel, fortæller Safaa Abd el-Raheem.

Hun finder Emads dødsattest frem. I feltet med dødsårsag står der ”under efterforskning”.

”Jeg spurgte dem: Hvordan kan det passe? I har jo obduceret ham? Men de sagde, at det tager mindst tre måneder, før den endelige dødsattest kan blive udleveret”.

27-årige Mohamed Gad har besøgt fangerne på politistationen i Matariya: "Der er had mellem folket og politiet".

Advokaten Negad El Borai har sammen med to dommere stillet forslag om at styrke torturfres retsstilling.

Den 28-årige advokat Karim Hamdy blev tortureret ihjel af politiet i Matariya.

Emad al-Attar døde samme dag som Karim Hamdy på politistationen i Matariya. Dødsattesten siger, at hans død er "under efterforskning".

Safaa Abd el-Raheem (som ikke ønsker at blive fotograferet) holder en plak af sin afdøde mand op foran sig: "Martyren Emad al-Attar, 42 år. Martyr fra slagtehuset, Matariya Politistation. Dræbt ved tortur!!", står der.

→ Politistaten er tilbage

Siden daværende forsvarsminister og hærchef Abdel Fatah al-Sisi afsatte Mohamed Morsi som præsident i juli 2013, er der blevet slået hårdt ned mod alle former for opposition til det ny regime.

I august 2013 stod den militærstøttede regering bag rydningen af Morsi-støtternes to protestlejre i Kairo, hvor op mod 1.100 civile blev dræbt. Siden da er der afsagt flere end 1.800 dødsdomme, blandt andet over hovedparten af Det Muslimske Broderskabs ledelse, inklusive ekspræsident Mohamed Morsi. Kun syv dødsdomme er dog eksekveret, og de fleste forventes nedsat til fængselsstraf efter appelsagerne.

En såkaldt protestlov fra november 2013 gør det strafbart med op til 15 års fængsel at demonstrere uden tilladelse, og to nye anti-terrorlove fra februar og august i år giver politi og anklagemyndighed vide rammer til at stemple næsten al form for modstand som terror.

Ifølge uafhængige, egyptiske organisationer er mindst 40.000 politiske aktivister blevet arresteret og fængslet siden juli 2013. Hovedparten er formodentlig islamister, men nedslaget rammer i lige så høj grad de unge, sekulære og revolutionære, hvis idealisme var en drivende kraft bag revolutionen i 2011.

Selv mindreårige arresteres på åben gade og forsvinder i uger eller måneder, til tider i sikkerhedsstyrkernes hemmelige fængsler, og varetægtsfængslinger kan forlænges i årevis. Kommer de endelig for retten, baseres dommene ofte udelukkende på politirapporter og på tilståelser fremkommet under tortur.

Regimet retfærdiggør de mange arrestationer med kampen imod terrorismen, samtidig med at talsmænd fra indenrigsministeriet rutinemæssigt afviser anklager om tortur som det rene opspind.

"Egyptens fængsler er blevet de rene hoteller", fastslog chefen for ministeriets medieafdeling, general Abdel Fatah Osman, allerede i april sidste år. Og siden Al-Sisi blev indsat som præsident, har det været et af mediernes yndlingsmottoer, at "politiet, hæren og folket er én hånd".

Krigen eskalerer

Men i nabolag som Matariya hører man ikke efter.

"I Matariya er der had mellem folket og politiet", siger Mohamed Gad, og politiet lader det især gå ud over de politisk aktive.

Som eksempel nævner han sin genbo, Hani Halim, en 35-årig far til to små børn og ejer af en butik med mobiltelefoner.

”Hani talte altid meget om politik, men han havde erkendt, at det var bedre at koncentrere sig om familie og børn og om at åbne en butik nummer to end at gå til nytteløse protestdemonstrationer”, fortæller Mohamed Gad.

”Alligevel kom de i april sidste år med 15 køretøjer med maskerede specialstyrker og civilklædte betjente og arresterede ham. De var ekstremt hårdhændede. En enkelt nabo, der ikke kom hurtigt nok af vejen, fik tæv med en geværkolbe”.

Hani Halim har efter halvandet år stadig ikke været for retten. Han har fået nogle breve smuglet ud, hvori han fortæller, at han under tortur har tilstået en lang række anklager – fra at finansiere og organisere protestdemonstrationer til at besidde våben og tilhøre en terrororganisation.

Og krigen mellem politiet og Matariyas borgere eskaleres. Efter drabet på chefen for kriminalpolitiet i Matariya, oberst Wael Tahoun, i slutningen af april er det blevet særlig slemt, siger Mohamed Gad.

Wael Tahoun havde fjender overalt. Han ansås som ansvarlig for drabet på adskillige demonstranter under opstanden i 2011 og var berygtet for at anvende tortur mod såvel kriminelle som politiske fanger, blandt andet mod advokaten Karim Hamdy. Tahoun blev dræbt i en drive-by shooting, og dagen efter tog en gruppe, der kalder sig ”Henrettelsesbataljonen”, ansvaret for attentatet, som de kaldte en ”hævn for Karim Hamdy”.

Sagen om Islam Ateeto

Attentatet satte gang i en arrestationsbølge. Og den 20. maj kunne politiet så meddele, at de havde fået ram på hovedmanden, nemlig den 23-årige ingeniørstuderende Islam Ateeto fra Ain Shams Universitetet.

Han var blevet dræbt i ildkamp den foregående eftermiddag, meddelte politiet, efter at have modsat sig arrestation på sit ”skjulested” i forstaden Ny Kairo cirka 50 kilometer fra Ain Shams.

Nyheden var på indenrigsministeriets Facebook-side illustreret med et billede af et lig i ørkenen, som næppe var af Islam, og som nu er udskiftet. Og hvordan han skulle være kommet i ildkamp med politiet så langt uden for Kairo, forstår hans medstuderende ikke.

Islam havde nemlig tilbragt hele formid-

dagen til skriftlig eksamen på universitetet, hvor han – højst usædvanligt – var blevet op-søgt af en civilklædt mand, som bad ham om at melde sig på administrationskontoret, når han var færdig med sin opgave.

Dér dukkede Islam imidlertid aldrig op, og 25 minutter efter at eksamen var slut, registrerede overvågningskameraerne, at han forlod universitet – for kun få minutter senere at komme løbende forbi porten i den modsatte retning, forfulgt af tre civilklædte betjente. Lidt senere så vidner, at han blev fanget og gennet ind i en bil af mærket Daewoo.

Islams lig bar ifølge hans pårørende tydelige mærker efter elektrochok, der var brækkede ribben og en brækket arm og en lang flænge på venstre side af hovedet, og endelig var fem kugler gået igennem hans krop, den ene gennem hovedskallen. De pårørende er overbevist om, at han blev tortureret ihjel, hvorefter hans lig blev perforeret med kugler for at få det til at se ud som en skudkamp.

Samme konklusion er en gruppe af hans medstuderende kommet frem til, efter at de har gravet i sagen i ugevis. Men ligesom Islams familie er de blevet truet til tavshed og tør derfor kun udtale sig anonymt.

Ny lov mod tortur er påkrævet

Advokatfirmaet United Group, som er kendt for at forsvare torturofre, har igennem de seneste to år indsendt over 200 anmeldelser om tortur til den offentlige anklager uden at modtage svar på en eneste af dem.

Det fik advokatfirmaets ejer, Negad al-Borai, til at konkludere, at der var hårdt brug for en ny anti-torturlov, og sammen med to dom-

mere udarbejdede han i foråret et lovforslag, som styrker ofrenes retsstilling markant og indebærer oprettelsen af en ny, uafhængig efterforskningsenhed til at tage sig af tortursager.

Forslaget sendte de til justitsministeren, premierministeren og præsident al-Sisi i håb om at blive kaldt til møde med regeringen.

Men i stedet for er de blevet kaldt til jævnlige forhør hos den offentlige anklager.

”Det er jo en joke! Tortur er jo allerede forbudt, og alligevel indleder man en efterforskning imod os, hvorimod man aldrig efterforsker dem, der udfører torturen”, siger Negad al-Borai.

”Men jeg tror, det er fordi, vi har indføjet en paragraf, som gør chefen for politistationen eller fængslet direkte ansvarlig for torturen, så der altid vil være nogen at slæbe for retten, også selv om offeret ikke kan udpege bødlerne”.

De to dommere, som ikke har ønsket at udtale sig af frygt for at skade deres sag, er mistænkt for at have samarbejdet med en ”ulovlig organisation”, altså United Group, og selvom Negad al-Borai mener at have sit på det rene, kender han krinkelkrogene i egyptisk straffelov godt nok til at vide, at ”de altid kan finde et eller andet at hægte folk op på”.

På spørgsmålet om, hvorfor mon regeringen ikke har vist lovforslaget interesse, svarer Negad al-Borai:

”Tortur er et indgroet fænomen i Egypten. Det har altid været en del af politiets arbejds-metode, og efter 40 år som advokat har jeg stadig til gode at se en egyptisk regering bekæmpe den. Problemet er, at de tror, at tortur er en forudsætning for stabilitet”. ☞

TORTURERET FOR AT BÆRE T-SHIRT

’En nation uden tortur’. Det budskab stod på 19-årige Mahmoud Husseins t-shirt, da han på årsdagen for den egyptiske revolution i januar 2014 var på vej hjem fra en demonstration mod militærstyret. Tæt ved sit hjem blev han arresteret for at være iklædt t-shirten og et tørklæde med symbolet for den egyptiske revolution.

Politiet torturerede ham med bank og elektriske stød for at få ham til at tilstå, at han tilhørte det forbudte Muslimske Broderskab, og at han skulle have været i besiddelse af sprængstoffer.

Mahmoud fastholder, at han er uskyldig i anklagerne, og politiet har endnu ikke fremlagt beviser mod ham. Han risikerer fængsel på livstid, hvis han bliver dømt i sagen.

Mahmoud har nu tilbragt over 18 måneder i fængsel uden retssag.

Hjælp Mahmoud – skriv under for hans løsladelse. Send en sms med teksten **EGYPTEN** til **1220**. Det er gratis.

Amnesty Internationals mission er at dokumentere ogaktionere imod alvorlige krænkelse af menneskerettighederne. Over 70 researchere i Amnesty international udarbejder hvert år omkring 200 rapporter om brud på menneskerettighederne verden rundt. I hvert nummer sætter AMNESTY fokus på udvalgte rapporter. Du kan finde dem på www.amnesty.org

Rekonstruktion af en massakre

Foto: SAID KHATIB/AFP/Getty Images

Røgen stiger op fra bygninger i Rafah efter et israelsk militærangreb den 1. august 2014, hvor 135 civile palæstinensere blev dræbt på fire dage, heraf 75 børn.

Et israelsk bombeangreb i Rafah kostede sidste år mindst 135 civile palæstinensere livet. Med hjælp fra den nyeste teknologi er det lykkedes Amnesty og et engelsk forskerteam at dokumentere, at der formentlig var tale om krigsforbrydelser.

Tilfangetagelsen af en israelsk soldat i august sidste år blev skæbnesvanger for beboerne i den palæstinensiske flygtningelejr Rafah. Som modsvar blev store områder af byen syd for Gaza bombet fire dage i træk. Det kostede 135 civile – heraf 75 børn – livet.

Angrebet blev efterfølgende analyseret grundigt af Amnesty i samarbejde med forskerteamet Forensic Architecture fra University of London ved hjælp af den nyeste teknologi. Hundrevis af videoer, fotos og satellitbilleder blev krydsrefereret med øjenvidneberetninger, og ved blandt andet at studere skygger og røgfaner kunne forskerne sætte tid og sted på angrebene.

Konklusionerne er samlet i rapporten ”Black Friday: Carnage in Rafah during 2014 Israel/Gaza conflict”, der fremlægger stærke beviser på, at de voldsomme angreb kan betragtes som en krigsforbrydelse og muligvis

også som en forbrydelse mod menneskeheden.

Satellitbilleder og fotos viser kratere og ødelæggelser, der indikerer, at hospitaler og ambulancer blev ramt af missiler gentagne gange under angrebet på Rafah – i strid med folkeretten.

En læge beskriver i rapporten, hvordan panikslagne patienter flygtede fra Abu Youssef al-Najjar-hospitalet, da bombardementerne af området blev intensiveret. Nogle blev kørt ud af bygningen i deres senge, og mange havde stadig intravenøse drop sat fast til kroppen.

En ambulance med en såret ældre mand, en kvinde og tre børn blev ramt af et drone-aflyret missil, der satte bilen i brand og brændte alle ombordværende ihjel, herunder flere ambulancefolk.

Jaber Darabih, en paramediciner, der kom

frem til stedet, beskrev de forkullede lig som værende ”uden ben, ingen hænder ... stærkt forbrændt”. Senere fandt han ud af, at hans egen søn – der arbejdede som frivillig redder – var et af ofrene i bilen.

Analyserne af billeder, videoer og andet multimediemateriale fra øjenvidner var meget afgørende for undersøgelsen af mulige overtrædelser, fordi de israelske myndigheder har nægtet medarbejdere fra Amnesty adgang til Gaza-striben, siden konflikten begyndte i 2014.

Et år efter har Israel stadig ikke foretaget en troværdig, uafhængig og uvildig undersøgelse af, om angrebene krænkede folkeretten, og foreløbig er ingen blevet gjort ansvarlige for de mange drab.

Løjtnant Hadar Goldin fra den israelske hær, som det hele handlede om, overlevede ikke konflikten. ◊

SÅDAN GJORDE AMNESTY:

Amnesty og Forensic Architecture forklarer samarbejdet i forbindelse med rapporten om Rafah-angrebene.

Eyal Weizman, chef for Forensic Architecture, University of London:

”Vi er en slags arkitektoniske detektiver. Vi går ind i krigszoner og situationer, hvor men-

neskerettigheder er blevet krænkede, eller hvor krigsforbrydelser formodes at have fundet sted, og ser på, hvilke spor det har efterladt på bygninger. Vi har bygget en model af hele Rafah og arbejdet på samme måde som et solur. Dermed kunne vi matche alle de skygger, vi har set på billeder, med digitale skygger, som vi kan simulere i en computer. 3D-modellen af Rafah som et solur gør os i stand til at sætte tid på alle fotos, der er skyggespor på.

Traditionelt har analyser af begivenheder af menneskerettighedsmæssig karakter kun set på satellitbilleder og før og efter fotos. I dag står vi i en situation, hvor en begivenhed er skildret fra mange forskellige vinkler. Eksempelvis vil 10-15 smartphones eller kameraer kunne optage den samme hændelse fra forskellige vinkler på forskellige tidspunkter. Historien vil aldrig blive indfanget i ét foto eller én video. Den eksisterer i relationen mellem de forskellige kilder ved at krydsreferere dem. Hvad så fotografierne? Hvilken retning kiggede de i?

En røgfane er som et fysisk ur. Den har en forskellig form afhængig af tid og sted og forandrer sig hele tiden. Når du kigger på en røgfane og ved, hvad klokken er, og så ser den røgfane på andre billeder, kan du sætte

tid på de andre billeder. Fordi vi ser tredimensionelt på røgfaneerne, kan vi fastslå, hvilken vinkel billedet er taget fra. Så hvis du har mere end et foto, hvor den samme røgfane optræder, kan du krydsreferere billederne og få nøjagtigt at vide, hvor angrebet fandt sted”.

Philip Luther, Mellemøsten og Nordafrika programdirektør hos Amnesty International:

”Jeg synes, at det er et ideelt partnerskab. På den ene side har Forensic Architecture evnerne

til at lave kriminaltekniske analyser af satellitbilleder og videooptagelser. Amnesty International bidrager med omfattende research og vidneberetninger om, hvad der skete under konflikten i 2014. Når du lægger det sammen, har du en utrolig stærk kombination af information, der giver os mulighed for at påpege et mønster af overgreb, der indikerer, at der blev begået krigsforbrydelser.

Angrebet den 1. august var den israelske hærs mest dødbringende angreb i den 50 dage lange konflikt i 2014. Den israelske hær udsatte den sydlige del af Rafah for enorm ildkraft og bombardementer, hvilket resulterede i det højeste antal civile ofre under hele konflikten.

Vi opfordrer det internationale samfund til at støtte Den Internationale Straffedomstol og lægge pres på særligt israelerne for at sikre, at der ydes retfærdighed for dem, der mistede deres kære i den sidste konflikt”. ☞

Ved hjælp af avanceret computerteknologi, 3D-modeller, skygger på mure, røgfaneer over husene og krydsreferencer mellem fotografier og videoer har Forensic Architecture tidsbestemt de israelske angreb på Rafah.

Seneste Amnesty-rapporter

Nigeria: Befolkningen i den nordøstlige del af Nigeria har ikke kun skulle frygte Boko Haram de senere år. Landets egen hær har begået mindst lige så brutale overgreb og dræbt over 8.000 civile i jagten på formodede Boko Haram sympatisører siden 2011. Nogle er blevet henrettet på stedet uden retssag. Andre er systematisk blevet sultet, tortureret eller gasset ihjel.

I rapporten *”Stars on their Shoulders, Blood on their Hands”* offentliggør Amnesty navnene på ni højtstående militærfolk, som enten selv står bag overgrebene eller er ansvarlig for underordnede handlinger.

Rapporten er baseret på mere end 400 interview med ofre, pårørende, øjenvidner, menneskerettighedsaktivister, læger, journalister, advokater og militære kilder. Derudover har Amnesty analyseret mere end 90 videoer, der viser, hvordan medlemmer af sikkerhedsstyrkerne begår overgreb.

Saudi-Arabien: I de første seks måneder af 2015 er mindst 102 mennesker blevet henrettet i Saudi-Arabien mod 90 i hele 2014. De fleste bliver halshugget, men magthaverne i det arabiske kongedømme dræber også deres medborgere ved nedskydninger.

Det fortæller Amnesty-rapporten *”Killing in the Name of Justice: The Death Penalty in Saudi Arabia”*, der dokumenterer, at mange bliver dømt til døden efter retssager, der ligger meget langt fra internationale standarder. Ofte bliver de anklagede nægtet en forsvarer, og i nogle tilfælde bliver folk dømt på ”tilståelser”, der er fremkommet under tortur.

Mellem august 2014 og juni 2015 er mindst 175 mennesker blevet henrettet. Det svarer til en person hver anden dag. 28 procent af dødsdommene siden 1991 er faldet i sager om narkotika. Næsten halvdelen af de henrettede siden 1985 er udlændinge. Mange blev nægtet ordentlig tolkebistand under retssagen og blev tvunget til at underskrive dokumenter, som de ikke forstod.

Følg Amnesty på

amnesty.dk

SEPTEMBER 2015

LIVE-REDAKTION: KATRINE LAURITSEN

Foto: John Nielsen

ET BREV BETYDER
MERE, END DU TROR

AMNESTY
INTERNATIONAL

SPIDS BLYANTEN – DET ER TID TIL SKRIV FOR LIV

Om få måneder skyder vi årets Skriv for Liv i gang. I år kan du både tweete, e-maile, sende sms og selvfølgelig skrive breve for liv. Og vi vil rigtig gerne høre, hvordan du deltager i brevskrivningen. Derfor opfordrer vi dig til at dele billeder af dig og dine venner, der skriver, synger eller på anden måde aktionerer under hashtagget #jegskriverforliv.

I år skriver vi blandt andre for den saudiske menneskerettighedsadvokat Waleed Abu al-Khair, der i april 2014 blev idømt 15 års fængsel for at bruge sin stemme til at kæmpe for ytringsfrihed og forsvare fredelige aktivister i Saudi-Arabien.

Vi skriver også for Burkina Fasos helt unge piger, som mod deres vilje tvangsgiftes bort til voksne mænd. En ud af tre piger bliver giftet bort, inden de fylder 18. Nogle er helt ned til 11 år gamle.

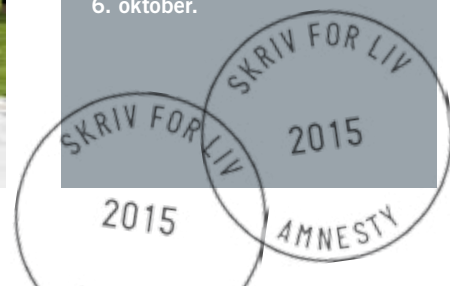
Bag på denne måneds AMNESTY kan du læse om Moses Akatugba, en af personerne fra Skriv for Liv 2014, som nu er løsladt. Så spids blyanten eller afpuds dit tastatur – for brevene virker!

Husk at tilmelde dig på amnesty.dk/skrivforliv fra den 6. oktober.

DANMARKS STØRSTE POSTKORT MOD TORTUR

Fredag den 7. august mødtes en stor flok Amnesty-aktivister i Kongens Have i København for at samle Danmarks største postkort. Postkortet, som vejer 150 kg og fylder 480 kvadratmeter, har været delt op i 50 mindre stykker, som Youth- og lokalaktivister i hele landet har indsamlet underskrifter og hilsner på i løbet af foråret. Postkortet er et opråb til Marokkos Konge, Kong Mohamed VI, om at stoppe al brug af tortur i landet.

Det enorme postkort i Kongens Have vakte opsigt blandt disse japanske turister, som kvitterede med en underskrift.

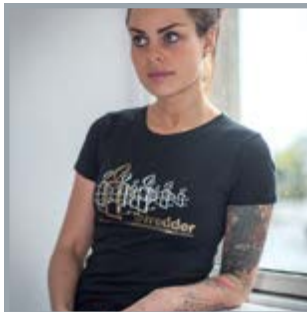
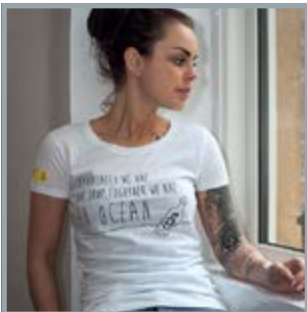
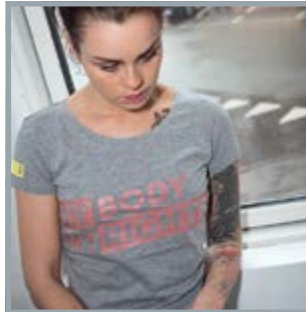
AKTIVISME, ARRANGEMENTER OG RESULTATER

AKTIVBLAD FOR AMNESTY INTERNATIONAL

KLÆD DIG I AMNESTY

Nu er der kommet nye lækre t-shirts i vores shop.

WWW.AMNESTY.DK/SHOP

VÆR MED I KAMPEN MOD IRLANDS FORÆLDEDE ABORTLOV

Irland har en af verdens strengeste abortlovgivninger. Kvinder og piger risikerer op til 14 års fængsel, hvis de får foretaget en abort. Og den hårde straf gælder også, når kvinden er blevet voldtaget, udsat for incest, eller hvor fosteret ikke vil overleve.

I september aktionerer vi for irske kvinder og pigers ret til at bestemme over egen krop. De er ikke kriminelle, fordi de får en abort.

Derfor indsamler vi billeder af folk bag tremmer til Irlands premierminister som en opfordring til at ændre den absurde lovgivning.

Du kan være med ved at tage et billede af dig selv "bag tremmer". Find et velegnet hegn, lav dine egne tremmer af papir eller find på noget helt tredje. Brug hashtagget #notacriminal, og del dine billeder på Facebook og på Instagram.

Læs mere på amnesty.dk/notacriminal

MIT AMNESTY:

Medine Duvarci er 25 år, bor i København og arbejder for Sustainia.

Hvordan er du en del af Amnesty?

Jeg har tidligere været ansat i Amnesty, hvor jeg blandt andet var foredragskoordinator. En tidligere kollega fortalte engang, at man kan tage pigen ud af Amnesty, men ikke Amnesty ud af pigen. Det holder jeg fast ved. Efter min sidste dag som ansat valgte jeg i stedet at blive aktiv som frivillig foredragsholder.

Hvorfor har du valgt at lægge din tid som frivillig netop her?

Tidligere i år besøgte jeg en skoleklasse for at holde et oplæg om FN's verdenserklæring om menneskerettigheder. Det var en meget nærværende klasse med en stor interesse for at få mere viden om menneskerettigheder; 'for det handler jo om os', som én af eleverne sagde. Det bekræfter også, hvorfor jeg er frivillig i Amnesty.

Hvornår stødte du første gang på Amnesty?

Jeg var 17 og havde lige læst om Skriv for Liv-kampagnen. Jeg har aldrig været i tvivl: Ord manifesterer virkelighed. Tanken om, at ord kunne rykke ved noget, fik mig til at skride til handling. Kort tid efter, på min 18 års fødselsdag, meldte jeg mig ind som betalende medlem.

Hvad er efter din mening det vigtigste fokus for Amnesty lige nu?

Amnesty skal være der, hvor mennesker bliver krænket og frataget deres rettigheder. Lige nu har vi en flygtningekrise, som kræver, at Amnesty er i de betændte områder, hvor der er mest pres. Menneskerettighedsarbejdet er grundlæggende for at sikre, at flygtninge bliver behandlet værdigt og efter internationale standarder.

BÅDFLYGTNINGE PÅ BORNHOLM

Deltagerne på årets Folkemøde på Bornholm fik et chok, da de fredag morgen ankom til havnen i Allinge.

Ved den ydre mole iscenesatte kunstneren Jens Galschiøt sammen med Landsforeningen Levende Hav og skibet M/S Anton en redningsaktion på vandet: En overfyldt og faldefærdig gummibåd med skulpturer af flygtninge i fuld størrelse gik langsomt ned, mens Folkemødets deltagere fulgte tragedien fra havnekajen.

Dernæst bragte M/S Anton overlevende og druknede ind til Allinge Havn, hvor de blev modtaget af Amnesty-aktivister i hvide dragter, som sammen med elever fra Bornholms Efterskole allerede havde fyldt havnens centrale kaj med hvide ligposer.

En iscenesat katastrofe, som desværre alt for mange gange har været brutal virkelighed på øerne i Sydeuropa. Amnesty's formål med aktionen var at bruge dette års Folkemøde til at sætte fokus på tragedien i Middelhavet, hvor tusindvis af flygtninge de seneste år er druknet i håbet om at nå i sikkerhed i Europa.

”Vi er alle sammen vidner til en tragedie i Middelhavet, som vi burde gøre alt for at standse. Men i stedet for at tage ansvar for at redde liv konkurrerer de store partier i Danmark lige nu om, hvem der bedst kan skræmme asylansøgerne væk”, siger Trine Christensen, vicegeneralsekretær i Amnesty Danmark.

Elever fra Bornholms Efterskole lagde sig under hvide lagner på havnen i Allinge, og ved Amnestys telt kunne gæsterne forsøge at styre en redningskrans i sikkerhed.

42.555

Danskere, der har skrevet under på Amnesty krav om at få undersøgt, hvorfor så få voldtægtssager kommer for en dommer.

DELTAG I MEDIEKONKURRENCEN 2016

I foråret 2016 afholder Amnesty i samarbejde med Politiken og Ekstra Bladet Mediekonkurrencen 2016, som er åben for alle 6.-10. klasser i uge 9, 10 eller 11 i 2016. Elever, der deltager i konkurrencen, får mulighed for at lege journalister for en uge og producere deres helt egen avis eller nyhedssite, hvor de også kan inddrage film, musik og sociale medier. Hver klasse laver deres egen online avis og modtager efterfølgende 1.000 eksemplarer trykt på rigtigt avispapir.

Temaet for Mediekonkurrencen er retten til at bestemme over sin egen krop – et emne, som Amnestys kampagne My Body My Rights de sidste to år har beskæftiget sig med.

Mediekonkurrencen er gratis, og klasser, der vil lave avis, arbejder med Politikens og Ekstra Bladets prisvindende avisværktøj 'Redaktionen' til skoleelever. Amnesty stiller ekspertviden, research, kilder og undervisningsmateriale til rådighed i alle tre uger.

Læs mere og tilmeld din klasse på: amnesty.dk/undervisning/mediekonkurrence-2016

DET KAN DU GØRE...

1 MINUT

Tilmeld dig vores nyhedsbrev og vær sikker på, at du får de nyeste aktioner og kampagneevents direkte i din indbakke.

30 MINUTTER

Mød op til demonstration for den fængslede blogger Raif Badawi foran Saudi Arabiens ambassade i København hver torsdag klokken 16.30.

1 TIME

Kom til en af vores mange Skriv for Liv-cafeer, som i november og december popper op over hele landet. Læs mere på amnesty.dk/skrivforliv

Find os på:

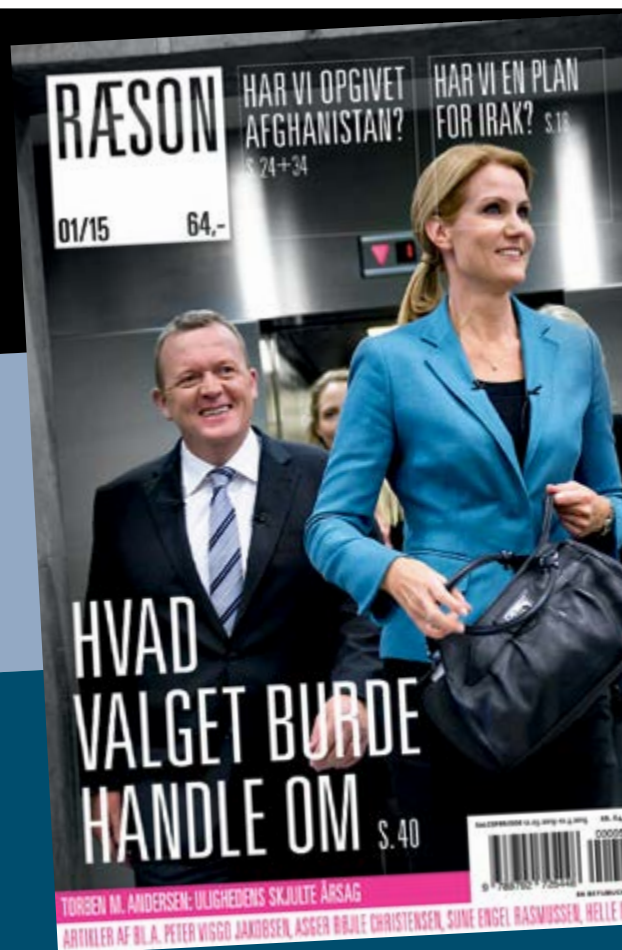

FOR MEDLEMMER AF AMNESTY TEGN ABONNEMENT PÅ RÆSON OG FÅ EN BOGGAVE

“Wow! [...] Her er et politisk kvalitetsmagasin, man bare må have i hænderne. [...] Vi taler om et magasin fyldt med indsigtfulde artikler om tendenser i dansk og international politik, der går i dybden og giver perspektiv på udviklingen. Kort sagt det tætteste, man kan komme på Newsweek, Time og Foreign Policy. Og så trækker det bestemt ikke ned, at det er et nonprofitprojekt, som er uafhængigt af økonomiske og politiske interesser”

– Politiken om RÆSONs trykte udgave

RÆSON er Danmarks uafhængige kvalitetsmagasin om politik, skrevet af eksperter, journalister og politikere. Som medlem af Amnesty kan du netop nu tegne abonnement (250 kr./år) og få en gratis bogbølge – se: www.raeson.dk/amnesty

AMNESTYS AKTIVISTER ER MINE HELTE

I juni blev den 26-årige nigerianer Moses Akatugba løsladt efter ti år på dødsgangen. Lige efter løsladelsen takkede han Amnestys aktivister for at have kæmpet for ham: "Jeg vil også være menneskerettighedsaktivist".

Moses blev oprindeligt dømt for at stjæle tre mobiltelefoner. En forbrydelse, han nægter at have begået. Han tilstod under tortur, og torturen fortsatte under hele hans ophold i fængslet. I Afrikas største land, Nigeria, er tortur nemlig en så indgroet del af militærets og politiets arbejde, at mange politistationer i praksis har uofficielle torturansvarlige betjente.

Amnesty har længe arbejdet for, at Moses skulle løslades, og hundredtusindvis af medlemmer og aktivister har sendt breve og skrevet under på en underskriftsindsamling rettet mod myndighederne. Derudover har Moses fået tilsendt en masse hilsener direkte i fængslet. Titusindvis af danskere har også været med, og den danske mobilisering har været en vigtig brik i det samlede internationale pres.

Mobilen som våben mod uretfærdighed

Alene gennem vores sms-netværk Lifeline blev der indsamlet næsten 30.000 underskrifter. Et netværk, der i august rundede 100.000 deltagere.

Presset på myndighederne skabte en enorm opmærksomhed om Moses' sag og om brugen af tortur i Nigerias fængsler. Pludselig stod Moses ikke alene. Hans sag blev eksponeret for millioner af mennesker. Det pres kunne myndighederne ikke modstå, og i juni blev Moses benådet.

Tak til alle, der er med

Amnesty modte Moses lige efter løsladelsen, hvor han ikke lagde skjul på, hvor meget opmærksomheden og opbakningen har betydet for ham personligt.

"Jeg vil gerne takke Amnesty International og deres aktivister for den fantastiske støtte, der hjalp mig igennem denne situation. Amnestys medlemmer og aktivister er mine helte. Jeg vil være med i kampen mod tortur, så andre ikke skal opleve, hvad jeg har gennemgået", sagde han.

"Jeg vil gerne forsikre jer om, at denne kæmpe indsats, de har gjort for mig, ikke er spildt. Ved Guds nåde vil jeg leve op til deres forventninger. Jeg lover at blive menneskerettighedsaktivist og kæmpe for andre".

**RED LIV
MED MOBILEN**

GIV DIN UNDERSKRIFT PÅ LIFELINE

Moses blev løsladt efter massivt pres fra Amnestys støtter over hele verden. Næsten 30.000 danskere skrev under på hans sag.

Lifeline er Amnestys SMS-netværk, hvor du kan skrive under på aktuelle hastesager. På få timer kan vi samle mange tusind underskrifter ind. Jo flere underskrifter vi får, jo større et pres kan vi lægge på de relevante myndigheder. Det virker, og din underskrift er med til at redde liv!

Tilmeld dig Lifeline-netværket:

Send **LIFELINE** til **1220** og så er du med. Det er gratis at være med i netværket.
(0 kr. + alm. sms-takst).